

B
1499

Toussen Noorus

1
1940

KOGU MAAILMA

SÜNDMUSTES
OLETE TEADLIK

KUI LOETE

„Päevalehte“

„LASTE RÕÕM“

ON AINULAADNE
LASTE AJAKIRI

MITMEKESIST
KIRJANDUST

P A K U V A D

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN, S. KARJA 23. PIKK 2

TÕUSEV NOORUS

Nr. 1. 1940

PÖLLUTÖÖKOJA VÄLJAANNE

IV AASTAKÄIK

Aastavahetusel.

On viivuks peatund aeg kesk keeriskelu,
helk seisatust — silm vaatab tagasi...
All tiibade on kokku rullund elu, —
kõik rõõmud, mured — minge edasi!

On kästud käia tee meil kummaline
all päiksepaiste ja all musta öö;
on tihti sammud — vaevlik sumamine,
ent sihini viib püsiv hool ja töö.

On elutee vast külvat kividega
ja roopaid sügavaid ta pind on täis,
kuid minnes kindla tahte rividega —
ränd mehile vaid mänglemine näis!

Õnn pole peidet ainult tulevikku
ja unelmaisse! — ta on meie käes
siin igapäev, kui õlad ligistikku
me läheme ja higihelmed näos.

Nii hommik palgedele valab koitu
ja sädemeid käib julgeist käsist, päist.
Uus päev saab parem homsetele hoitud,
kel' jatkub tööd, mis tugevam on meist.

Leho Targi.

Rasked ajad kohustavad.

„Tõusev Noorusele“ kirjutatud
Üleriiklik Maanoorte Vanem,
SISEMINISTER A. JÜRIMA

Uus aasta tõi endaga kaasa enneolemata pakase. Külma ja lumi katavad emakest maad, seda maad, kus eesti rahvas aastasadu ja -tuhandeid on elanud ja töötanud ning eesti rahvuskultuuri loonud ja arendanud. Nagu talvised külmad ja tormid ei ole suutnud meie loodust hävitada, mis kevade tulekuga alati uuesti tärkab, nii ei ole ka eesti rahva omapärasest kultuuri suutnud hävitada meie maale korduvalt sissetunginud võõrad väed ega võõras võim. Möödunud aasta viimasel veerandil hakkas veere-ma sõjavanker. Suuremad ja vägevamad rahvad Euroopas on astunud võitlusse elu ja surma pääle. Kaua see sõda veel kestab; keda ta veel endaga kaasa kisub ja hävitab, seda ei tea keegi öelda ega saa keegi ette näha.

Iga rahvas peab alati valmis olema vastu võtma saatuse karme lööke ja ei tohi end murda ja hävitada lasta nendest löökidest. Noorte hingesid, kes praeguse sõja puhkemisega esimest korda sõja-õhkkonda sattunud, läbibistavad mitmesugused tunded, mõtted ja seisukohavõtmised. Paljud neist küsivad: kuidas olla; mis teha ning kas ei lasu meil kohustus, mis täitmist nõuavad.

Noored, kõigi nende arutuste juures pidage eeskätt silmas eesti rahva huvi ja omariiklust. Ei tohi esile tuua niisuguseid mõtteid ega laskuda sarnastele tegudele, mis võiksid kahjustada meie kõige kallimat vara — meie omariiklust. Iga väikse rahva üheks suuremaks ja

A. JÜRIMA

ülimald ülesandeks on — säilitada praegusel tormisel ajal oma rahva vabadust ja riiklikku iseseisvust. Seda pidage meeles, maanoored ja ärge laskuge tegudele, mis võivad kahjustada meie kõige kallimat vara — meie riiklikku iseseisvust. Kõige parem on, kui maanoored praegusel raskel ja keerulisel ajal senisest veel suuremal arvul koonduvad maanoorteringidesse, et üheskoos tublimate juhtimisel jätkata uuel aastal seda ilusat loovat tööd, mida maanoorteringid on senini teinud meie kalli kodumaa parema tuleviku hääks.

Põllutööministri rändauhind maanoorteringidele.

Põllutööminister A. TUPITS.

Noored saavad palju ergutust ja uut jõudu sellest, kui vanem põlv mõistab ja hindab noorte tööd ja püüdmisi.

Organiseeritud maanoorte tööle on meie riigi kõrgemad juhid alati suhtunud häätahlikult ja pooldavalt. Erilist tunnustust maanoorte organisatsioonidele on aga osutanud nüüd Põllutööminister A. Tupits, pannes välja parimale maanoorteringile Eestis rändauhinna.

Rändauhinna on kunstipärane hõbedast külva kuju mustast graniidist alusel.

Rändauhind tuleb esimest korda välja andmisele juba käesoleva aasta kevadel, kusjuures hindamise aluseks võetakse Ülemaailises Maanoorte Ühenduses registreeritud maanoorte organisatsioonide tegevus 1939. kalendriaastal.

Külva Kuju statuut.

1. Külva Kuju antakse välja igal aastal parimale Ülemaailises Maanoorte Ühenduses registreeritud maanoorteringile.

2. Hindamise aluseks igaaastasel hindamisel võetakse maanoorteringi tegevus eelmisel kalendriaastal. Maanoorteringid, mis asutatud eelmisel kalendriaastal, jäävad hindamisest välja.

3. Hindamine toimub järgneva punktide süsteemi kohaselt:

Tegevus võimalikult kõikide ringi piirkonnas elavate noorte organiseerimiseks	kuni 5 punkti
Vaimne enesearendamise töö	„ 5 ”
Tegevus praktiliste oskuste omandamiseks põllu- ja kodumajanduse alal	„ 5 ”
Kodusel tööülesanded	„ 5 ”
Seltskondlik tegevus	„ 5 ”
Asjaajamise korralikkus	„ 5 ”

Kokku kuni 30 punkti.

4. Igas põllumeeste konvendis toimetat hindamist komisjon järgmises koosseisus: kohalik maatulunduse konsulent, põllumeeste konvendi juhatuse poolt määratud komisjoni liige ja konvendi maanoortevanem. Komisjoni esimeheks on kohalik maatulunduse konsulent. Kui konsulent või noortevanem on takistatud hindamisest osa võtmast, siis määrab nende asetäitjad Põllutöökoda.

Iga põllumeeste konvendi hindamiskomisjon teatab hiljemini iga aasta 15. veebruariks maakonna maatulunduse konsulendile hindamise tulemused üksikasjaliste põhjendustega ning ühtlasi märkides, millise maanoorteringi komisjon on tunnustanud oma konvendi parimaks.

5. Maakonnas teostab hindamist komisjon koosseisus: maakonna maanoorte vanem, maakonna maatulunduse konsulent ja maakonna maanoorte instruktor. Komisjoni esimeheks on maakonna maanoorte vanem. Kui mõni komisjoni liige on takistatud hindamisest osa võtmast, siis määrab Põllutöökoda temale asetäitja.

6. Maakonna hindamise komisjon selgitab konventide komisjonide poolt konventide parimateks maanoorteringideks tunnustatud ringide hulgast maakonna parima ringi ja esitab hindamise tulemused ühes üksikasjaliste põhjendustega Ülemaailise Maanoorte Ühenduse sekretariaadile hiljemalt iga aasta 15. märtsiks.

7. Lõpphindamist toimetat komisjon, kuhu kuuluvad: üks Põllutööministri poolt määratud esindaja; üks Põllutöökoda poolt määratud esindaja ja üks Üleriikliku Maanoorte Vanema poolt määratud esindaja.

Komisjon valib oma koosseisust endale esimehe.

8. Hiljemini iga aasta 15. aprilliks komisjon selgitab maakondades parimateks tunnustatud maanoorteringide hulgast parima maanoorteringi Eestis, kellele antakse välja Külva Kuju.

9. Külva Kuju jäädavaks omandamiseks peab maanoortering seda kaitsma 5 aastat järjestliku või 7 aastat vaheldumisi.

Avasalu
M A A S T I K.

AARE NIINEMÄGI.

Oli mul väike velleke.

*Oli mul väike velleke.
Sõsarake südameke.
Velle ihkas väljadelle
Sõsarake sõitudelle...*

*Hõiskasid: „Mil' külm toob karda?
Millal säädid saani korda,
Millal lumelell toob lunda,
Millal tuleb talv me randa?“*

*Hõise pilvi ulatelles:
Pakanegi naljatelles
Kaane kiskus jõgedelle,
Raudse katte järvedelle.*

*Lumelell ta järgi saabus,
Lumesajun laian maabus.
Täitis metsi, põlde, nõlvu
Tuulen uhked hanged võlvis.*

G. Mootse

INIMESE
ELUKÄIK.

Säädsin kaela hobusele
Kuljused ja aisadele
Kellad... ja siis hobu rakke —
Sõtseke ja velle rekke!...

Tuulte kaasas tuulitseden,
Hõisataden, huulitseden,
Rõõmusida rõkataden
Laulusida laksutaden.

Sõsarakest sõidutasin,
Vellekesta lennutasin
Kuljustella kõlistaden
Kelladella helistaden.

Hetketesta tõusis tunde,
Kuni päivi kadus unne...
Möödus talv ja möödus kevad —
Aastad mööda helisevad...

Oli mul väike velleke,
Sõsarake südameke.
Velle ihkas väljadelle,
Sõsarake sõitudelle...

Kahe 75-aastasega

kadunud aegade hämarusse.

Sinna, kus koos suurem või väiksem seltskond, kuulub laul ning kus juba lauldakse, sääl kõlab tavaliselt ikka teiste hulgas ka „Örn ööbik, kuhu tõttad sa, sel lahkel lehekuul...“ Jah, sest seda laulu tuntakse ja lauldakse kõikjal üle riigi, ta tundub südamelähedane ning vanemadki inimesed avavad selle laulu puhul suud, et laulda kaasa tunda tundmatu autori viisi.

Kas tundmatu autori? Paljudele küll! Ning kui teataksegi, et sõnade loojaks on olnud G. Öis, siis on see ka peaaegu kõik, mis laulust on teada. Aga viis? Ning sõnade looja G. Öis? Kuidas nendega on öieti lähemalt?

Aastal 1883 õppisid Tartu Seminaris pinginaabrid Gustav Wulff ja Karl Ramm. Kuna Wulff püüdis septesda värsse, pühendas Ramm suuremat tähelepanu viiulile. Ning mitte ainult sel teel, et ostis või laenas noote ja mängis neist, vaid — mängis ka niisama, lausa sääraseid viise, missugused ei olnudki nootides, s.t. ei olnud nootides enne seda, kui Ramm nad sinna kirjutas. Ning nimetatud aastal Karl Ramm mängis uue viisi ning ütles pinginaabrile Wulffile, et see võiks kirjutada sellele viisile sõnad.

Gustav Wulff siis kirjutas. „Aga ega see kerge olnud,“ on autor hiljemini tunnistanud, „kuigi ma olin juba mõningad luulekatsed teinud. Kuna siis olj isamaaline ärkamisaeg, otustasime valminud viisile kirjutada isamaalise teksti. Hiljem saatsin siis noodi K. A. Hermannile, kes tol ajal andis välja „Eesti Postimehe“ kaasandena ilmuvat „Laulu ja mängu lehte“. See ilmus sääl ja nii sai ta üldiselt tuttavaks. Kohalikud sakslased olid siis Hermannile väga pahased. Trükiskski ilmus mahategevaid kirjutusi. Vaene Hermann sai tublisti tõrelda. Ja ega minagi pääsenud. Mind sõimati veremeheks, kes kirjutab verest nõretavaid luuletusi. Sest ega's „Örn ööbik“ esialgu praegusekujuline polnud. Ta oli palju „krõbedam“. Näiteks esines sääl lause „...sest vanemate verega on väetatud pind...“ ning praeguse „muistne muld“ asemel oli varemini „vere muld“.

Nõnda jutustab autor G. Öis, kelle kodanlikuks nimeks oli Gustav Wulff.

G. Wulffi isa oli kehva Kiusa kroonutalu rentnik ja kandis varem nime Hunt, selle muutis aga mõisnik alul Wulffiks ning hiljem koguni Wulff'iks, nagu see jäi ka pojale tänapäeval ja lisab, et Viljandimaal Riidas on olnud kombeks mõisahärrat sünnipäevadel lauluga äratada. Kohalik kooliõpetaja hoolitsenud koos kooliõpilastega selle traditsiooni täitmise eest

aastakümneid. Aga kord lauldud mõisahärrale „Örn ööbikut“ ning otsekohe kästud laul lõpetada ning lauljad saata minema. Kaua olnud veel pahandust, sest mõisnikud vihkasid seda laulu.

Viisi looja Karl Ramm on surnud juba paarikümne aasta eest. Suri Pärnus, kuhu tuli punaste eest Riast. Enne seda elas Moskvas, kus oli ühes vabrikus asjaajaja-direktori, hiljemini ühe rootsi firma esindajaks ja suurkaupmeheks.

Kuid sõnade looja Gustav Wulff tähistas 1. jaanuaril k. a. oma 75-dat sünnipäeva.

Ta on sündinud Vastse-Otepääl Juusa talu perepojana 1. jaan. 1865. a. ning veetnud peaaegu kogu pika eluea Otepääl, välja arvatud ainult seitse aastat, mil oli Puhja kihelkonnakoolis õpetajaks, õppeaeg Tartu Seminaris ning koduõpetaja 2 aastat Ambla apteegis. 1894. a. valiti G. Wulff Vana-Otepää vallasekretäriks, millisel kohal töötas 43 aastat ning lahkus vanusepiiri ületamisel pensionile. Praegu on G. Wulff Vana-Otepää valla aukodanik ja Otepää Ühispanga asjaajaja-juhataja.

Ei ole küll „Örn ööbik“ G. Wulffi ainuke avalikkuse ette pääsenud värsilooming, sest kaastöid on ilmunud temalt rohkesti „Sakalas“, „Eesti Postimehes“, „Postimehes“, „Meelelahutajas“, „Olevikus“, „Oma Maas“, „Laulu ja mängu lehes“, „Lindas“ ja mujal, kuid tähtsaim ja levinenum on ta siiski. Kui G. Wulffi nimi jääb alaliselt meele, siis eeskätt ikkagi „Örn ööbiku“ tõttu.

Ent huvitavaid minevikuvärvavaid avab aasta vahetusel veel teinegi 75-aastane eesti kunstlaulu pioneer, lauljatar ja muusikaproffessor

Aino Tamm.

Peaaegu sama populaarne ja kindlasti sama paljulauldav nagu „Örn ööbik“, on Andres Renniti „Mu meelen kuldne kodukotus“. Rennit (nüüd surnud) samuti nagu ka Aino Tamm oli tarvastlasi, Andres Rennit ehtis Tarvastus mõisnike eeskujul esimese jõulupuu ning selle esimese jõulupuu all laulis väikene Aino Tamm oma esimese avalikkusele esitatud laulu. Oli ta ju Andres Renniti mänguseltsilisi. Ning räägitakse, et „Mu meelen kuldne kodukotus“ on pühendatud kas Aino Tammele või Mari Raamotile. Öed isegi olevat küsimuse üle vaielund selgusele jõudmata, ning autor ainult muigas, kui allakirjutaja esitas talle kunagi sama küsimuse. Aino on ju laulus nimetatud ning Mari Raamotit olevat

hüütud noorpõlves „Kitse“ Atsiks, — nõnda et siiki vaadatuna „vali erapooletus“.

Nüüd on ka Aino Tamm 75-aastane. Alates 23. dets. 1939, sest ta sündides kirjutati 23. detsember 1864. Aino isa, Tarvastu „Kitse“ talu peremees, oli vaimsete huvidega inimesi, kes jõudehetkil luuletas ning tegi oma lauludele koguni viisidki. Kord Viljandist tulles ta jutustas kodustele hõbekõrriiga kunstlajast Adeline Patist, ning see jäi väikestele Ainole kustumatult meele, kuni ta 1902. a. Londonis kuuliski tollal umbes 60-a. Adeline Patie esinemist. Tol ajal oli Ainol juba läbi loetud „Mängu- ja laululeht“, saadud esimene muusikaline haridus Peterburgis, täiendatud ennast Berliinis Amalie Joachimi lauluklassis, õpitud Milanos ja Pariisis kuulsas Marchesi juures. Aino Tammest oli tol ajal saanud juba esimene eesti kunstlaulu pioneer ja laulukunstnik. Nüüd oli juba Tarvastugi teadlikum laulukunstist ja kunstlaulust, kuid „Kitse“ peretoas kõlas endiselt edasi laul ja mäng, sest kogu pere rahvas, peremehest alates, oli laulu- ja muusikaarmastaja.

Üks ajalehemees kirjutas Aino Tamme juubelikirjutuse pääalkirjaks „Üks vallatu plika saab 75-aastaseks“. Ning see on tabav, sest laul ja hele naer on 75-a. Ainost sama lahutamatu, nagu sellest Ainost, kes väikese plikana laulis oma esimese laulu Andres Renniti jõulupuu all ja kes jooksis kodukoplis. Aino Tamm isegi ei suuda uskuda, et ta on juba 75-aastane. Ning tööd rühmab ta edasi. Veel elada olevate aastate kohta ütleb, et tahaks nende jooksul „esiteks veel rahvalaule kohendada, rahvalaulu-juppidest lauldavaid laule teha ja välja anda, et nad elaksid edasi ja nendega saaks propandat teha eesti muusikale, neid tõlkida teistesse keeltesse; teiseks tahaksin oma memuaare korraldada, sest neid nõutakse minult.“

See on suur töö, mida Aino Tamm senini teinud meie rahvalaulude alal. 23 rahvalaulu on ilmunud eesti, soome, ungari, saksa ja rootsi keeles, trükivalmis on 15 laulu inglise, prantsuse ja itaalia keeles. Enamiku tõlkeist teeb Aino Tamm ise, vähemal määral kasutab teiste abi. Ega pole kerge luua laule rahvalaulu ainetel. Sellest jutustab muusikaprofessor ise. Näiteks kõigile meeldinud hällilaul „Tsuu-tsuu, ää-ää“. Nii laulis Aino Tamme ema oma lapsi magama kiigutades. Sellest ainast fraasist lõi Aino Tamm terve laulu:

Tsuu-tsuu surma poole,
kiigu kirikuaija poole
jala ehen päake peran
kehake kirstu keskealla.

See on traagiline ja masendav laul, kuid nii olevat emad tookord laulnud, sest elu oli meil raske ja paremaks peeti lapsele, kui ta juba maimukesena suri, seepärast oli ka ema hällilaul juba surmalaul.

Ent veel enamgi omapära on selle laulu sünniloo ümber.

1923. aastal elas Aino Tamm külalisena Carmen Silva lossis Reinj ääres, korraldades sääl trükivalmis oma rahvalaule. Lossis viibis ka Rumeenia kuningakoja pianist Ella Adajevski Schultz-Bertrami tütar. Aino Tamm sai kuulda, et Ella Adajevski on loonud ühe hällilaulu eesti motiividel. Kuna temal oma rahvalaulude kogus puudus hällilaul, siis ta pöördus E. Adajevski poole palvega, et too lubaks võtta seda laulu Aino Tamme rahvalaulude kogusse. Kuigi Adajevski nõustus sellega, oli kirjastus aga vastu. Pääd murdes, kust võtta hällilaulu, tuli Aino Tammel Carmen Silva lossis ühel ilusal suvisel pühapäevahommikul mõte teha „Tsuu-tsuust“ hällilaul. Ta laulis selle kohe ette Ella Adajevskile, kes sattus laulust vaimustusse. Ka kaasmäng oli Aino Tammel juba pääs ja nii loodi hällilaul „Tsuu-tsuu, ää-ää“.

Nõnda elab ja töötab 75-a. Aino Tamm. Suur on ta elutöö Eestile ja selle rahvale ning hulk aastaid tahab Aino Tamm seda veel jätkata. Sündigu see nii! Kuid kas seegi ei ole iseloomustuseks Aino Tammele ja ta tööle, et ta õpilaseks on praegu hulk Konservatooriumi lõpetanud. Tema kodus, Tina tänaval Tallinnas, asub seega laulustuudio näol õieti omaette väikene meisterklass.

Eesti maanoortepere, andes käesolevaga väsimatule professor Aino Tammele edasi siiramat tervitused, ühineb soovidega, et jäädvustataks Aino Tamme rahvalaule tema enese kaudu heliplaatidele. Aeg selleks on ülim ning see on suur ja väärtuslik pärandus elavas sõnas ja hääles.

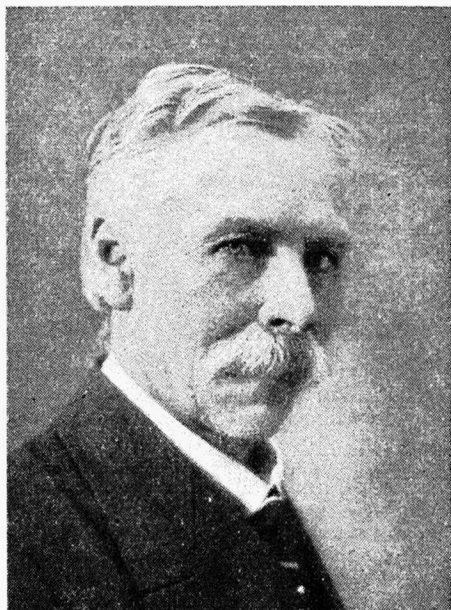
Aino Tamm.

Aleksander Läte 80-ne aastane.

Aado Velmet.

Oleme loendamatuid kordi laulnud ja samavõrra kuulnud meile nii armsakssaanud laulu — Kuldrannake. Nii tuttav ja rahvalik kui ka see laul, ometi on see vähem teada et tema looja Aleksander Läte sai käesoleval aastal jaanuaris 80-ne aastaseks, jõudes seega väga kõrgesse ikka. Meie kunstmuusika ajalugu on ümmarguselt sada aastat vana, seega on A. Läte heliloojana vähemalt poole sellest ajast julgesti kaasa teinud.

Tahaksime praegu heita kiiret pilku A. Läte muusikalisele tööle ja selle kultuurilisele tähtsusele. Meie kõige vanemad heliloojad — Kunileid, Saebelmann ja Thomson on n. ü. Zimse koolist. J. Zimse oli omal ajal Valga Seminari direktoriks ja nimetatud seminar omas eriti hääd kuulsust oma muusikaõpetusliku taseme poolest. Ka A. Läte käis Zimse koolis ja tema loomulikud muusikaanded said säält uut hoogu, nii et ta seminarist lahkunud ja Puhja kooliõpetajaks asunud, tundis endas tarvet, võimeid ja oskusi komponeerimiseks. Ka rakendas ta siin oma organiseerimisoskust, mis tema juures hiljem Tartu perioodil eriti ilmsiks tuleb, asutades Puhja laulu- ja mängukoori. Öeldakse: ükski meister pole taevast kukkunud, kõik kasvavad taeva poole. See taeva poole kasvamine on A. Lätel olnud seos suure raskustega ja selles peegeldub jälle kujukalt eestlase sitke visadus oma eesmärkide saavutamisel. A. Läte on juba keskealises meheas, kui tal avaneb võimalus põhjalikuks muusikaõpinguks ja ta astub 35-aastasena Dresdeni Konservatooriumi. Pääle Konservatooriumi õpingute lõpetamist asub ta aastal 1900 Tartu, kus ta eestluse ridades algab sügavat ja põhjapanevat muusikakultuurilist tööd. Me teame, millest võrsusid meie muusikakultuuri alged. Meie muusikakultuuri nõrk idu sigis ja võrsus saksasoost pastorite magusas triiphones ja säält võrsunud taimakesi kastsid üsna hoolega ka eestisoost rahvajuhid K. A. Hermann ja J. V. Jannsen. Me toimiksime valesti, kui tahaksime nende üle kohut mõista, või koguni hüljata, sest nad kõik andsid oma veendumuste kohaselt seda, mida tarvilikuks pidasid, kuid me oskame aga ka tarvilikku lugupidamist osutada neile, kes oma veendumusi kaugemaleulatavamate pilkudega tegelikkuses suutsid rakendada ja üheks selleks kujuk sai A. Läte. Nii sukeldus A. Läte Tartu asudes täie hooga eestluse ridadesse muusikakultuuri tööle. Ta organiseerib asjaarmastajaist sümfoniaorkestri, meeskoori ja segakoori ja

Aleksander Läte.

annab nendega tusedaid kontserte. A. Lätega töötab tol ajal Tartus koos veel R. Tobias ja nende kahe suure kunstniku koostööna antakse esimesed tõsised kontserdid. Nii on A. Läte meie sümfoonilise muusika kui ka koori suurteoste ettekandmise traditsioonide looja. Pääle praktilise muusika on A. Läte tuntud tubli heliloojana. Kuigi ta on selles ajajärgus, kus meil nii laialdaselt lokkas magus sentimentaalitsemine, hakkavad A. Läte esimesed laulud juba võtma teistsugust ilmet ja kujunevad lõpuks täiesti omapärasteks lätelikeks heliloominguks, milles on erksat rütmi, pulbitsevat hoogu ja koloriitset kõla. Eriti tema hilisemates töödes on neid, mida võib pidada meie kooriliteratuuri tippsaavutuste hulka, näit. „Küla kõrtsis“, „Ei ole unenägu see“, „Pilvedele“ jne. A. Läte on kirjutanud ka instrumentaaltüüpe, näit. avamäng „Kalevala“, aga suurem ja viljakam on ta vokaalmuusikuna.

Tema kultuurilisi teeneid on hinnatud ka Tartu Ülikooli poolt, andes talle audoktori tiitli.

Nääri hommikul.

M. Suveste.

Nääripäeva hommik oli udune ja härmas, peenemadki puuvõsud nüüsid nüüd vähemalt sõrmejamedustena härmatise ohtra koore all. Ent suur mets oli nagu tükikene muinasmaad: nii põhjalikult oli härmatise rüü muutnud metsa endist ilmet.

Orgmetsa vanaperemees, vihjates härmatisele, ennustas sellest hääd viljaaastat — nii olla kord juba vanarahva usk, mis põhjendavat aastakümnete pikkustel kogemusel ja tähelepanekuil: „Kui ohtralt häрма talvel, siis ohtralt vilja suvel!“

See vanaperemehe ennustus viis peretoas põhkudel lebavate neidudegi jutu ennustamisetele. Oldi ju alles öösi tina valades püütud tungida lähemale algava aasta sündmusile.

„Asta saab kindlasti mehele,“ arvas peretütar Laine oma sõbratari kohta, „tema õnnetina kujutas ju selgesti pärga.“

„Ehk oli aga surnupärg,“ kahtles keegi.

„Mine, loor oli ju küljes ja mirdioksad ka,“ ei lasknud Laine end omas oletuses kõigutada.

„Aga sul oli jälle sõrmus, ka see tähendab abiellumist,“ ei jäänud Astagi Laine suhtes võlgu.

„Oh, pigem oli see kartulikorvi sang,“ tõrjus Laine, ent õnnelik ilme reetis, milline ta tõeline lootus oli.

Ja ega teistegi õnnetinade juures leitud ühist otsust. Suvise teenijatüdruku Erna õnnetina kujutist pidasid mõned väikeseks majakeseks, teised jälle moodsaks kübaraks, kuna kolmandate arvates oli see vaid küljeli olev lüpsik.

Erna ise ei oletanud midagi, et tõrjunud tagasi ka ühtki oletust, mõtlikult jalgu kängitisedes, nõustus ta vaid päänoogutusega teiste

ühise oletusega, et igal juhul ennustavat Erna õnnetina — uut kohta. Jah, et uut kohta, see oli ju loomulik. Suvel maal, talvel linnas, nii oli ta kahepaiksena elanud sellest alates, kui karjaplikapõlvest välja sai ja — küllap tuleb nii elada veel edaspidigi... Mõõdunud suvel oli olnud siin Orgmetsal, nüüd oli küll linnas, ent kui saabub taas kevad ja suvi, siis...?

Nõutanud vanaperemehelt kasuka, tähendas ta nagu möödamannes, et vaatab pisut väljas ringi — talverüüs tuttavaid kohti! Ent õue jõudnult siirdus ta otseteed lauda juure, heitis veel vargsi pilke üle õla, nagu kartes jälgimist.

Vanaperenaine küürutas parajasti lammaste keskel, kui Erna lauta tuli. „Tere hommikust ja jõudu!“ hüüdes märkas Erna väikest talle, keda perenaine tõrksa ema alla imema upitas.

„Jõudu vaja,“ naeris perenaine ja tõstes talle kätele, lisan õnnelikult: „Näe, mis uus aasta mulle tõi!“

„Sa aeg, kui kena talleke,“ hüüatas Erna vaimustatult, silitades õrnalt talle maigutavat püüast suud ja pisut lontis kõrvu. Vana lamma oletades nähtavasti oma lapsele inimesilt hädaohtu, tõstis nüüd valju protesti-kisa, jäädes alles siis rahule, kui perenaine talle taas maha pani.

„Perenaine üsna üksinda siin?“ küsis Erna, kui perenaine lammaste-aiast välja tuli.

„Ei just päris ükski, Elmar talitab hobuseid,“ vastas perenaine ja hakkas pangedega tõrrest vett lehmadele künnadesse kandma.

„Lubage, ma aitan ka!“ haaras Erna abivalmilt teise pange, „saab vast rutemini valmis.“

„Eks katsu, kui tahad,“ nõustus perenaine ja vaadates Erna teotsemist, lisis nagu enesele: „Kuluks mulle niisugune abiline päris alatiseks.“

„Noh, teil ju tütar ja poeg, kas neist siis abi ei saa?“ naeris Erna.

„Ju näed, et — ei saa. Vanaeit olgu aga ikka ise platsis. Pojast on veel pisutki, aga tütrest,“ ja perenaine lõi lootusetult käega.

Süis laske pojalt naine võtta,“ sõnas Erna, ehmudes samas isegi omast väitest. Ent perenaine vist ei märganudki tüdruku kohmetust, üsna ükskõikselt ütles ta:

„Või mina teda keelan, toogu või tänapäev — toogu ainult töönimese, ei ma muud nõuaksiki.“

„Süis peaks ju tulejaidki leiduma,“ arvas Erna, nagu julgustatud perenaise ükskõiksusest.

„Aga näed, ei ole! Või kas näiteks sinagi tuleksid?“ küsis süis äkki perenaine.

„Mina nüüd,“ punastas Erna, „kes mind tahabki.“

„Ära ütle...“ perenaine tahtis veel midagi lisada, ent samas avati laudauks ja Elmar seisis lävel.

„Näe,“ hüüatas häätujuliselt, „linnapreili kah ametis, ega kedagi. Ja mina mõtlen, et mis see ema nüüd loomadele jutustab, kõnekõmin kostis küünini.“

„Tea, kus sin linnapreili peaks olema,“ naeratas Erna veekandmist lõpetades, „ikka Orgmetsa tüdruk ongi.“

„Ole terve aitamast,“ sõnas nüüd perenaine tühja pange käe otsa võttes, ja süis pojale: „Sa Elmar, anna ise põhud ette, ma lähen vaatan, kaugel Lainel hommikusöök on.“

Ema läks ja noored jäid kahekesi. Hetke seisatasid nad kohmetult, nagu pelganuks teineteist, süis sõnas Elmar: „Ega kedagi, panen süis põhud ka ette. Süis on rahu majas...“

Kahekesi kantigi süis põhud sõimesse, Erna hoolikalt jälgides Elmari sületäite suurust, Elmar taas uurivald silmitsedes tüdruku toimetsemist. Sõnagi ei vahetatud sääljuures ja kui põhud ees, vaadeldi veelgi vaikides, kuis loomad nahistades sõimeses tustisid, otsides säält kõigepäält maitsvamaid suutäisi. Nagu kokku rüügitult pöörduti süis korraga ukse poole ja vast kui see mõlema järel oli sulgunud, küsis Elmar: „Kas hobuseid ka vaatama tulete?“

„Kui lubate — rõõmuga!“ nõustus Erna

ja vaevalt talli astunult sõnas kohe: „Täkk ikka veel alles teil, lubasite selle ja sügisel ära müüa.“

„Pole enam seda mõtet, temast saab ju nüüd pulmahobu,“ seletas Elmar hobust silvitava tüdruku selja taga seistes.

„Ehk võib juba õnnegi soovida?“ küsis Erna kuidagi muutunud häälel, silkitades üha hoogsamalt hobust.

„Teile või mulle?“ See Elmari ütetus sundis Ernat pöörduma. „Kuidas?“ vormisid vaevu kuuldavalt ta huuled.

„Sina — lubasid ju tulla mulle.“ — „Milledal?“

„Ennist emale, andesta, et kuulasin läbi ukse teie kõnelust, aga nüüd...“ ja haarates tüdruku järsku oma embusse, sosistas Elmar kirglikult: „...Nüüd — korda seda veel mulle — eks?“

„Elmar, sa — te naljatate,“ püüdis Erna end vabastada tugevate käte survest, „ma pole seda öelnud.“

„Ei — ei, ma ei naljata,“ kordas Elmar, „kust saaksin veel sobivama, veel armsama ja hoolsama naise ja perenaise kui sina, Erna. Tulid külaliseks ja kohe...“

„Andesta,“ katkestas Erna, „ei oleks ma tulnud kui, kui — andesta mu rumalust, aga on vana usk, et tüdruk kes nääri hommikul...“ ja ta hääli vaibus vaevu kuuldavaks sosinaks, ärevaks ja hirmunuks...

Ent Elmar naeris: „Ka minul on oma patuke pihtida,“ sõnas süis, „ega see olnudki juhus, et kohtasin sind enne pühi linnas ja kutsusin süia... Terve tunni valvasin tänaval aega, mil vabanesid tööst.“

„Elmar!“ — „Erna!“

Ning leplik lahendus oligi saavutatud...

„Tühja arutate,“ sõnas vanaperemees toas ikka veel ennustusi arutavaile neidudele, „kindel on vaid see, et Erna saab tänavu mehele!“

„Erna?“ üllatusid tüdrukud. „Kuidas nii?“

„Noh, teate,“ muigas vanaperemees kavalalt, „on vana usk, et tüdruk, kes nääripäeva hommikul esimesena lauda juure jõuab, saab sel aastal mehele, samuti seegi, kes säält esimesena noore looma leiab. Ja meil oligi täna öösi lambal tall ja nüüd — näete,“ osutas ta aknast välja, laudatee suunas: „Noorpaar tulebki.“

Kõigi pilgud pöördusid näidatud suunas ja üllatunult lausuti, kui tulijaid tunti:

„Elmar ja Erna! Erna ja Elmar!“

Seep Punapart pajatab...

Põõnakul peeti pühi.

Uus aasta on juba mitu häd päeva kestnud, aga pühadekiri on ikka veel kirjutamata. Esijoones soovin kõikidele käesolevaks aastaks rõõmsat meelt, julget päähakkamist ja sügiseks hääd lõikust.

Kui neid möödunud pühi tagant järele mäletada ehk kritiseerida, siis peab küll ütleva — oli üsna lõbus!

Pühade mõju ulatub alati juba õige kaugetele ette, seda eriti jõulupühade eel. Koolis käies andis pühadeeelne aeg end tunda seega, et sind alatasa õpetajate poolt tülitati igasuguste küsimustega säärastest vanadest ja kaugetest aegadest ja asjadest, millele kohta üks korralik õpilane nagu mina, ialgi õiget vastust ei teadnud anda. Nähtavasti õpetaja ei tea seda õilsat eesti vanarahvatarkest — kes vana asja meele tuletab, silm pääst välja! Tulemus oli muidugi see, et ilus koolitunnistus kui dokument ja kutsetunnistus ära rikuti.

Karjapoiss, kes veel see talv peab koolipinki nühkima, oli väga nõus, kui talle selgeks tegin, et talve tulekul üldse koolides pikem vaheaeg peaks olema — et koolinoorsugu saaks end sõjalistes asjades ette valmistada ja lumelahinguis uuemaid strateegilisi võtteid tarvitada. Raamatunädalal öeldi küll, et „raamat on relv“, kuid see käib kahtlemata ainult köidetud ja üldse paksemate raamatute kohta. — Aga või neid kooli- ja maailmaasju poiste ajada antakse!

Põõnakul kujunes pühadeeelne aeg üsna kiiretoimeliseks. Siis ju igal pool kraamitakse ja küüritakse, pühitakse, praetakse, keedetakse ja küpsetatakse — toad olgu puhad ja mis kunagi on läikinud, pannakse ka pühadeks uuesti läikima, — valmistatakse jõuluvorste, sülte, igasuguseid saiu, pipar-

kooke, jõuluõlutki pruulitakse. Sest väikeses ja „vaeses popsiriigis“ elatakse hästi — jätkub süüa ja teistelegi välja vedada ja müüa.

Kogu Põõnaku küla korstnad võidutsesid oma paksude suitsusammastega. Virgulgi tegutseti täie hooga. Tädi Amalie kui ülemjuhataja käsutas sulaseid ja tüdrukuid ning mindki pandi mõnikord ametisse — kui juhtusin teistele jalgu jääma. Nagu iseendast mõistetavalt hakkas kodus maksma piiramis seisukord. Ja kogu selles pinevas ja auru- ses segaduses andsin karjapoisile kodanliku endakaitse kiirkursuse, mille tarkusi kasutades pidasime paremaks piiramispiirkonnast, s. o. köögist, võimalikult kaugemaid tegevusvälju otsida, milleks Virgul on ometi nii avarad võimalused.

Nii me kolistasime läbi kõik urkad ja so- pid, tuhnisime lakas vanades paberi- ja kolu- hunnikutes, uurisime tallides ja lautades — kuni leidsime, et kõige lõbusam on ikkagi aidas. Sest aidas avastasime tädi Amalie jõuluküpsiste ja piparkookide lao. Rõõm oli suur ja kavatsesin kotist just üht suurt tähte haarata, kui karjapoiss kartlikult avaldas — teab, kas tohib? — Endal nagu ka hakkas siis väike kartus, aga see hajus niipea, kui karjapoisile selgeks jõudsin teha, et ükski harjumatus, ka küpsiste söömisel, pole hää. Seepärast tuleb tingimata juba nüüd, enne hooaega ja piparkookide hoogtöönädalat, veidi harjutada — nii jõuluks valmis. Ja pä- rast olime koguni kindlad, et kui tädi Ama- lie nüüd aita ilmuks, ta ise kohe käseks meil küpsiste kallale asuda. — See muidugi ei takistanud aga hoolega kuulatamast, kui kus- kil ligiläheduses häält oli kuulda — sest ette- vaatus on tarkuse ema!

Minuga on alati nii, et kui mul endal läheb hästi, siis ma ka kohe olen valmis teistele mõtlema. Ja mul tekkiski varsti üks õilis ja ilus kavatsus.

„Kas sa mind kanda jõuad?“ küsisin karjapoisilt. „Küll“, vastas see ja haarates mind kaenla alt, tiirutas mitu korda ringi, nii et tükk aega tundsin, kuidas maakera pöörleb. Kui siis aga seda pärisproovi tahtsin teha, endale ühe aidas leiduva valge lina ümber võtsin ja käskisin karjapoisil põlvili lasta, siis arvas see küll, et olen pörutada saanud ja oleks kindlasti sääred teinud, kui ma just ise ukse ees poleks seisnud. Lõpuks aga, asja ilusasti ära seletanud, võttis karjapoiss mind meelsasti õlgadele ja kandis vilistades ringi ümber aida. Ja kui ma siis lina koomale tõmbasin, nii et karjapoisil vaid jalad nähtavale jäid — no küll sai tore hii-gelpikk mees. — Ometi polnud karjapoiss minu kaugemate kavatsustega sugugi päri ja pidin igasuguste „augupäherääkimisjuttude“ hulgas seletama, et minu ema-isa tõepoolest pühadeks Põönakule lubasid sõita ja nad kindlasti palju maiustusi ja piparkooke kaasa võtavad, nii et kui praegustest veidi peakski kaduma minema, see veel väga suur õnnetus pole.

Nii sai asi otsustatud.

Kui ettevalmistustega aidas valmis olime, ei jõudnud kohe kuidagi seda õhtutundi oodata, mil ükskord sulane hobuse rakendab ja me Põönaku Maanoorteringi jõulupuule võiksime sõita.

Agaga üks päev jõua ükskord ikkagi õhtule — ja siis algaski sõit koolimaja poole. Tähed sirasid, lumi krudises, hobune puristas ja tädi Amalie nohises. Agaga teel ei juhtunud midagi põnevat, sest olin liiga tugevasti tädi Amalie poolt „sisse pakitud“.

Jõulupuul oli tore. No kus oli ikka rahvast koos — noori ja vanu. Keset koolimaja saali oli suur jõulupuud, ümberringi aga piigid, tihedalt istujaid täis. — Alguses lauldi, siis kooliõpetaja pidas jõulujutluse — lõpuks tuli jõuluvana.

Mis too jõuluvana just tegi, seda ma ei näinud, sest läksime karjapoisiga veidi eemale. Et tädi Amaliet mitte häirida, lubasime teiste poistega juttu puhuma minna. Tädi Amalie ütles vaid „mmõhõhh“ — mis tähendas, et „hää küll“ — sest neil naabripere naisega oli parajasti huvitav jutuajaminene käsil.

Jõuluvana oli just lahkunud ja kingituste saajad alles uurimas ja rõõmustamas saadud pakkide üle, kui sisse astus hoopis uus ilmatupikk suure kotiga jõuluvana. Oi, te olesite pidanud ise nägema koosolijate nägusid. Sest veel teine jõuluvana samal õhtul, seda ei juhtu vist maailmas enam kui tuhande aasta kohta kord — Põönakul igatahes ei mäletanud isegi kõige vanemad inimesed kuulnud olevat säärasest imest. Eriti imestanud olid aga ringi juhatuse liikmed, sest kogu seda uut üritust ei olnud kavas ette nähtud. Ringivanem vaatas küsivalt esimehe otsa, esimees veel küsivamalt ringivanema otsa, kuna kassapidaja jäi jalust hoopis nõrgaks, sest tohtu kingituste kott, mida uus jõulumees hädavaevalt kanda jõudis, see juba maksis summa, mida isegi tagant järele anaks kaua korjata.

Uus jõuluvana oli lahke ja kena mees — jagas kingitusi noortele ja vanadele, väikesetele ja suurtele lastele, ei nõudnud laule, ei salme ega muid tarkusi. Muudkui jagas aga. Eriti rohkesti oli piparkooke — ja need olid tõesti maitsevad — milles me karjapoisiga juba päeval veendusime. Ringi esimees Peeter Pass, kes sai koguni kahekordse kingituseportsjoni, kiitis et „soliid mees, see uus jõulutaat.“

Eriti hää meel uuest jõulumehesest oli aga tädi Amalie, sest lõpuks jõuluvana andis peaaegu pooliku kingituste koti tervelt tädi Amaliele.

Ja nii meie — uus jõuluvana, tahtsin öelda, sai maailmatusuure aplausi ja kiituse osaliseks ja mina oleks kasvõi teab kui kaua kuulanud neid toredaid laule maanoortelt, aga karjapoiss väsis väga ära, hakkas higistama ja aurama ning lõpuks ütles — „on aeg astuma hakata“. — Kui alguses kõik imestasid jõuluvana pikkust, siis nüüd lähemal olivad imestasid veel enam jõulutaadi kõhurääkimisvõime üle. Mina aga pöruasin kõva häälega — „hää õhtut!“

Ja nii uus jõulumees lahkuski hurraahüete saatel.

Veel koduteel tädi Amalie kiitis lahkett jõulutaati, ütles, et nii pikka meest polevat ta veel elu sees näinud ja see vist küll kaugemalt pärit on, sest oma valla rahvast tädi Amalie tunneb hästi.

„Küllap oli linnast,“ arvasin. Ja tädi Amaliegi oli minuga ühel nõul.

[Koduteel jõudis tädi Amalie veel arvamist avaldada, et jõulutaadi piparkoogid väga maitavad olla, kuid mitte siiski nii hääd ja magusad kui tädi Amalie enda tehtud. Siin karjapoiss pidi päris sisse kukkuma, aga ma sain vahele ja ütlesin, et võibolla, pole veel tänavuaastasi tädi Amalie tehtud piparkooke maitsta saanud.

Järgmisel päeval, see on jõululaupäeval, pidi hoopis põrguks minema, sest mõelge ometi — keegi oli kõik tädi Amalie jõuluküpsised ja muudki kenamat ja paremat sisse vehkinud — ja koguni kogu kotiga.

Ma avaldasin küll arvamist, et ehk rotid, aga tädi Amalie sai kurjaks. „Oled sa kunagi näinud, et rotid võtavad piparkoogikoti selga ja viivad ära?“ — küsis ta.

Nojah, ega ma ju tõepoolest pole näinud, aga egas mina kõiki maailmaasju jõuagi näha — mõtlesin, ei öelnud targu aga midagi.

Siis aga, ma ei tea millest, lõi tädi Amalie nagu valguskiir pähe ja rutem kui harilikult, jooksis ta vaatama toda kingituste kotti, mille Põonaku Maanoorteringi jõulupuul uult jõlutaadilt saanud — ja siis selgus, et too „uus“ oli üks „peenike sell olnud“ — nagu sulane Kaarel tähendas, sest kott oli Virgu märgiga ja piparkoogidki tundis tädi Amalie ära.

„No mis viga niiviisi lai leht olla“ — arvasin ka mina ja säilitasin külma verd selle kurva loo juures. Karjapoissil oli aga kuhugi tuline rutt ja ta kadus kiiresti.

Et oli kallis jõuluõhtu ja päälegi kiire jaama minek — vastu minu emale ja isale, kes teatasid juba nädal aega varem endi küllatulekust, siis otsustati tolle vale jõulutaadi sulitempudest politseile alles pärast pühi teatada.

Jaama sõitsin ka mina, sest sulane kartis, et „mine tea, missuguse linna vurle äkki saani saan, need ju kõik nii täistopitud ja uhked...“

Nagu juba karjapoissile varem kinnitasin, tõi ema-isa tõepoolest kaasa kingituste pakide koorma ja — polnud küpsistestki puu-

dus, kuigi tädi Amalie omadest muist juba enne jõule külaliste kõhtu rändasid.

Vanaaasta-õhtul ja uuel aastal valasime õnne ja tegime ilusat saanisõitu, sest taevataat andis juba jõuluks kaunis korraliku saanitee. Tädi Amalie ütles, see olevat eestlastele tasuta selle eest, et nad rahupühadel tõepoolest ka täiesti rahu elasid. Kes seda asja nüüd õieti teab — võibolla ka.

Enne kui lõpetan, tahtsin veel kõnelda sellest, millest ringi jõlupuul abiesimehelt kuulsin — teil olevat käimas „Tõusev Nooruse“ levitamiskampaania. Hästi nagu ei tahaks uskuda, et teil see õnnestub. Sest kas teil leidub nii tarku ja hoolsaid mehi või ka naisi sääl maanoorteringides? Põonakul igatahes küll ei leidu. Nimelt meest, kes käiks läbi kõik talud!

Vaat, enamasti loodavad kõik, et kes ajakirja tellida tahab, küll see juba tellimiste vastuvõtja üles otsib. Aga võta näpust — Muhamed peab ikka mäe juure tulema ja tellimiste vastuvõtjad tellijate juure minema. Ja kui siis kõik talud läbi käia, kus saaks ikka tellimisi. Päälegi on ju palju auhindu välja pandud — tellijaile koguni jalgratas. Ja kes ei tahaks saada jalgrattaomanikuks?

Tädi Amalie näiteks igatseb juba ammu endale jalgratast. Ainult — siiani pole keegi veel seda kunsti üles leidnud, kuidas ükski korraga kahel jalgrattal sõita saaks. Ühel sõidavad kaks küll — kui seadusesilm ei näe — aga kahel üks — ei. Ja te ärge arvake sugugi, et ma naljajuttu ajan, sest senini ehitatud jalgratatest ei kannata ükski tädi Amalie maist ehitust ehk raskust välja. — Võibolla oleks kasulik, kui toimetajahärrad märgivad reklaamil ka jalgratta kandejõu.

Sedapuhku ma siis lõpetan. Palju edu „Tõusev Nooruse“ levitamisel!

Häid metsaveoilmu soovides,

teie kaasmaanoor

PEEP PUNAPART.

Põonakul jaanuarikuul.

Rahvakultuuri mälestuste säilitamine ja kodu-koha muuseumid.

„Tõusev Noorusele“ kirjutanud prof. G. Ränk.

Usun, et tänapäeval, kus rahvakultuurist ja selle taaselustamisest on olnud nii palju juttu, ei tarvitse enam täpsemalt selgitama hakata, mis on rahvakultuuri mälestused. Eriti puudub niisuguseks selgitamiseks vajadus ajakirjas, mis on määratud lugemiseks päämiselt maanoortele, kes suures enamuses elavad veel elava rahvakultuuri keskel ja osalt on ehk veel ka rahvaloomingu tegelikuks edasikandjateks. Ainult seda olgu otsekohe märgitud, et selles kirjutuses kavatsetakse puudutada ainult nn. ainelise rahvakultuuri mälestusi, mis kujutavad endast rahvariideid, rahvakunsti esemeid, igasuguseid töö- ja tarberiistu jne.

Need, kes inimsoo kultuuriajalooa on tuttavad, teavad, et tõeline rahvakultuur ei ole mingisugune ühepäeva sünnitus, mingi väline kest või silt, mida oma tahtmise järele kerge on vahetada, vaid et siin on tegemist väga sügavale rahva ajalukku ja tema hinge ulatava nähtega. Rahvakultuuri arengus ei sünni seetõttu ka midagi järskude hüpete näol, vaid areng toimub siin pisitasa. Kõik uus liidetakse väikeste aasadena vanale põhjale ja niisugune arengu käik tagab kultuuri kehendi tasakaaluka seisundi. Rahvakultuuri säärane rahvalik arengu käik on aga mõeldav ainult teatava piirini, sest lõppude-lõpuks jõuab iga rahvas kõrge kultuuri ja moodsa tsi-

vilisatsiooni piirile, kus vana rahvakultuur peab hakkama täganema hoopis uute väärtuste eest. See on loomulik arengu käik rahvaste kultuurielus ja selle eest ei saa keegi põgeneda ega maksagi seda teha. Iseküsimus on aga, kuidas meie seda uut vastu võtame.

Kui moodne kultuur teatavasse ühiskonda lühikese ajaga järsku sisse murrab, siis võib juhtuda, et see ühiskond mõneks ajaks oma kultuurilise tasakaalu kaotab, või muutub üldse ilmetuks tsivilisatsiooni provintsiks. Säärasel juhul peetakse kõiki endisaegset väärtusetuks ja hüljatakse, kuna uus igasuguse arvustusega vastu võetakse, ilma et selle hinge suudetaks või tahetakski mõista. Nii tekib kultuurikriis, mida kahtlemata ka suur osa eesti rahvast tänapäeval läbi elab. Eesti stiilse elamu asemel näeme, eriti asunike küldes, kerkivat labaseid kastehitusi ja mugava, tugeva ning ilusa toasisustuse asemele on tekkinud odav laadamööbel, seepärast et seda mingisuguse arusaamatuse tõttu moodsaks ja kultuurseks peetakse. Näiteid võiks tuua veelgi, kuid see viiks teemast kaugemale.

Et moodne elu võiks vanaga tihedasse sidemesse jääda ja säält väärtusi ammutada, mis tõesti püsivaks ja olulisiks väärtusiks osutuvad, selleks on Euroopa kultuurirahvad teadlikult hoolitsemise hakanud rahvakultuuri mälestus-

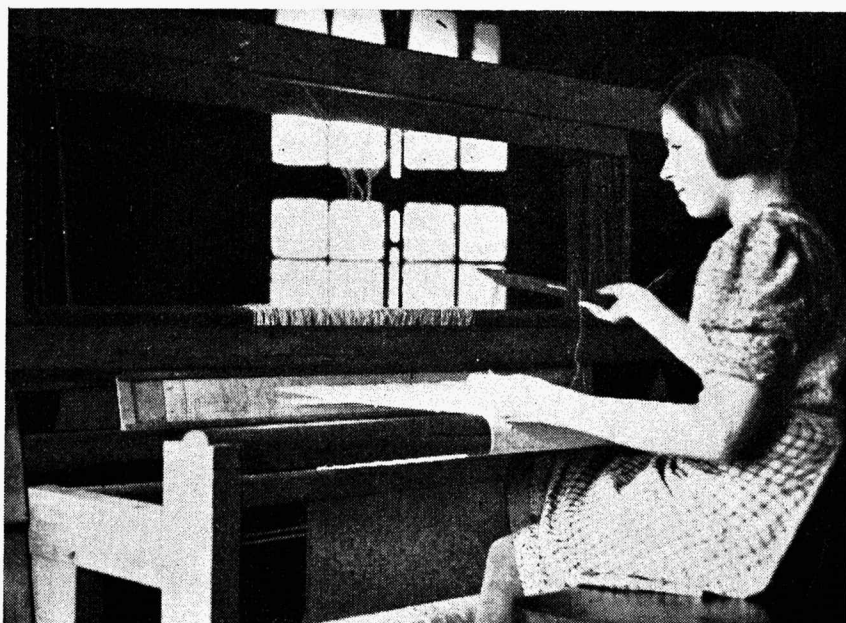
te säilitamise eest. Need mälestused hoitakse alal tulevastele põlvetele muuseumides. Sama teed on käidud ka Eestis. Meil on Tartus rahvateaduslik muuseum, mida õigusega võime lugeda oma keskmuseumiks. Pääle selle leidub Tallinnas suur kogu rahvakultuuri esemeid ja sellele järgnevad maakonna-muuseumid oma kogudega maakonnalinnades. Et aga rahvakultuuri väärtusi võimalikult laiadele rahvahulkadele nähtavaks teha, selleks on viimasel ajal hakatud asutama väiksemaid muuseume ka maale. Neid on nimetatud kodukoha-muuseumideks.

Peab kohe ütlema, et kodukoha-muuseumide asutamine on õnnelik mõte. Esiteks leidub meil siiski veel külaes neljalju asjalist vanavara, et seda keskja maakonna-muuseumisse parimalgi tahtmisel ei suudaks mahutada. Miks peaks aga meie esiisade kätetöö, millesse valatud nii palju tahet, oskust ja armastust, rändama ahju või aia ääres kõdunema? Selle õige koht on kodukoha-muuseumis. Teiseks on kodukoha-muuseumil ka oma eriline väärtus teiste muuseumide kõrval. Kõigepäält on kodukoha-muuseumid rahvale palju enam

kättesaadavamad kui maakonnamuuseumid või keskmuseum. Edasi esindavad kodukoha-muuseumid puhtal kujul kohalikku rahvamuseumi, mis suuremais muuseumeis nii koondatult kunagi ei saa esineda. Ja lõpuks, kui kodukoha-muuseum on küllalt täielik, siis on seda ka koolidel võimalik kasutada õppekoguna.

Olles kodukoha-muuseumide asutamises jõudnud põhimõttelikult jaatavale seisukohale, kerkivad tegelikult küsimused: kuhu muuseum asutada; mida sinna koguda ja kuidas kogude eest hooldiseda. Need on kõik olulised küsimused, sest vähegi korralik muuseum, kui ta oma otstarvet hästi peab täitma, ei tohi endast kujutada juhuslikku kolikambrit, vaid hästi hoitud ja korralikku kogu.

Mis puutub kõigepäält muuseumihoonesse, siis sobib selleks loomulikult iga ehitus, mis pole niiske. Kus see võimalik, sääal tuleb aga eelistada mõnda vana taluelamut, mida muuks otstarbeks enam ei taheta kasutada. Viimasel juhul oleks saavutatud kaks paremust korraga: 1) oleks säilitatud mõni tüübiline taluhoone, mis ju ise on samuti muuseumiese ja 2) oleks kogutud esemed

*Kodukäsitööd
elustamas.*

paigutatud ümbrusse, kuhu nad algupäraselt ongi kuulunud. Seejuures oleks muidugi kõige ideaalsem, kui vana talu elutoa saaks sisustada täielikult algupärase mööbliga ja muu igapäevase tarbevaraga. Kõikide püüdumiste vastu, ei ole meie oma iseseisvuse aja kestel jõudnud niikaugemale, et oleksime suutnud asutada endale vabaõhu-muuseumi. Nähtavasti peab siin seltskond algatuse endale võtma ja katsuma võimalust mööda vanu taluhooneid muuseumidena alal hoida.

Kui hoiuruumi on küllaldaselt, siis ei tarvitse korjamisel liiga palju valida, vaid targem on vastu võtta, mida ümbruskond pakub. Muuseumisse kõlbavad kõik rahvapärased töö- ja tarberiistad ning käsitöö. Sellele vaatamata, kas nad väliselt korrajale meeldivad või mitte. Tavaliselt köidavad ju koguja meeli küll kunstipäraselt ilustatud esemed, kuid tuleb meeles pidada, et ka igal lihtsal tööriistal võib olla rahva kultuuriajaloo seisukohalt oma kindel väärtus. Samuti võib muuseumisse vastu võtta üht ja sama eset mitmes eksemplarilis, sest rahvateaduslikud esemed vaevalt on üksteisega päris sarnased. Kui ruumist puudus tuleb, siis võib üleaaruseks peetud esemed igal ajal edasi saata maakonna- või keskmuseumile. Hävitada ei tarvitse aga midagi.

Üks tähtis abinõu, mis üheski, isegi kõige vähemas muuseumis ei tohiks puududa— on esemete nimekiri (muuseumi kataloog), kuhu esemed sissetuleku järjekorras, nummerdatult sisse kantakse. Pääle eseme numbri märgitakse nimekirja veel eseme rahvapärane nimetus, päritolu, tegija ja kinkija nimi, vanus ja tarbekorral muud lisaandmed. Nimekirja kandmata muuseumikogud on teadusele väga vähe väärtuslikud. Kuidas esemete nimekirja on kõige otstarbekam pidada, selle kohta annab vastaval järelepärimisel juhatust Eesti Rahva Muuseum Tartus.

Kõige vastutusrikkam ülesanne muuseumikorralduses on esemete õige säilitamine. Eriti suurt hoolt ja alalist kontrollimist nõuavad villased esemed ja

karusnahad, sest vastasel korral langevad need paratamatult koidele söödaks. Kuid halva pidamise juures lagunevad ka puuesemed pikapäiale söödikute toimel.

Õige põhimõtte esemete säilitamisel on see, et muuseumiruumid ise oleksid koidest täiesti puhastatud ja et iga ese enne seda, kui see muuseumisse viiakse, saaks põhjalikult puhastatud ja desinfitseeritud. Kõige lihtsam puhastamisviis, mis suurema osa riideesemete juures on kergesti läbiviidav, on pesemine. Desinfitseerimise viise on väga mitmesuguseid ja nende kasutamise suhtes on jällegi kõige otstarbekam pöörduda E. R. Muuseumi poole. Suuremates muuseumides hoitakse riideesemed harilikult tolmukindlates klaaskappides, kuhu koid ligi ei pääse. Kui kodumuuseumil aga säärase kappide soetamine võimatu on, siis tuleb seeasemel lahtiselt välja pandud riideid sageli vabas õhus tuulutada ja kloppida. Viimasel ajal on küll juba tarvitusel vahendeid, millega imutatult riie muutub enamvähem koikindlaks, kuid tolmu pärast tuleb sääraseltki ettevalmistatud riidet aegajalt tuulutada. Arvesse võttes suuri raskusi tekstiilesemete säilitamisel ja sellest tekkivat kulu, näib küll, et kodukoha-muuseumidel on suuremaid eeldusi puu-, metall-, kivi- ja teiste püsivamast ainest esemete kogumiseks ja alal hoidmiseks.

Muuseumide vaatekogude korraldamisel tuleb üldreeglina silmas pidada, et esemeid mitte liiga palju kokku ei kuhjataks. Sellega kaob ülevaatlikkus. Täiesti lubamatu on esemete asetamine üksteise pääle. On esemeid rohkem kui vaateruumi mahub, siis tuleb liigsed asjad paigutada lihtsalt kastidesse või kirstudesse tagavaraks.

Olen annud lühikese ülevaate kodukoha-muuseumide mõttest ja rakendamisevõimalustest, sooviks näha, et üle Eesti tekiks varsti vastavate muuseumide võrk. Need oleksid tähtsaks tõukeandjaks vana eesti rahvakultuuri elustamisel ja need aitaksid kahtlemata tõsta ka üldist lugupidamist esivanemate kultuurloomingu vastu.

Käitumisest ja distsipliinist.

R. PAGLANT.

Viimastel aastatel on korduvalt arvestatud meie kasvavat noorsugu ja tehtud etteheiteid, et tänapäeva noorus ei käituvat küllalt väarikalt. Noored omaltpoolt aga väidavad, et arvustajad ei tundvat maanoori ja tema ideaale. Põhjendusena tuuakse ette, et arvustajad jätvat ütlema, mida noored peaksid tegema ja kuidas käituma, et neist etteheidetest vabaneda ning missugust käitumist nad tahaksid näha maanoortelt.

Meie teame, et põllumehed on rajanud oma elu ja tegevuse traditsioonidele, milledest paljud on püsinud põlvest-põlve. Seepärast on hakatud põllumeest ka nime-tama konservatiivseks. Kuid see vaim, mida kannab eesti talu on terve ja annab tunnistust hingeliselt, vaimselt ja moraal-selt distsiplineeritud talupojast kui kandvast riigi kodanikust. See vaim ja traditsioonid seovad meid ühiseks pereks. Selle vaimu ja traditsioonide edasikandjaiks on maanoored.

Noored on endile ideaaliks seadnud jätkata selle vaimu süvendamist ja nende traditsioonide kohandamist vastavalt muutunud oludele ja uuele ajavaimule, juhitult tahtest kujundada endast julget, vaim-selt ja kehaliselt tasakaalustatud tahteküllast teovõimelist inimest. Selles endakujundamises distsipliin edendab olulist osa. Distsipliin maanoorteritingis ja tema üksikliikmete juures avaldub maanoorter-ingi liikmete viisakas ja korralikus esinemises ning käitumises ja oma kohustuste täpses ning hoolsas täitmises.

Organiseeritud maanoorte viisakas esinemine ja kindel distsipliin on alati tarvilik. Oleks suur eksitus arvata, et organiseeritud maanoored ainult siis peavad korralikult käituma, kui nad kannavad välistunnusena rinnamärki, jalgratta lippu või käesidet. Tasakaalukas ning meeldiv esinemine peab saama meile harjumuseks igal juhul ja igal pool.

Inimene, kes esineb korralikult ja käitub meeldivalt, leiab kõikjal poolehoidu

ja sõpru. Seega peitub elus edasijõudmise saladus meeldivas esinemises, sõbralik-kuses, täpsuses, õigluses ja kohusetruuduses. Seejuures on vooruseks väledus ja täpne ilmumine määratud ja kokkulepitud ajaks.

Alljärgnevalt püüan puudutada olulise-mat, millega tuleks igal maanoorel arves-tada kui ta tahab kaasinimeste ja noorte seas leida lugupidamist.

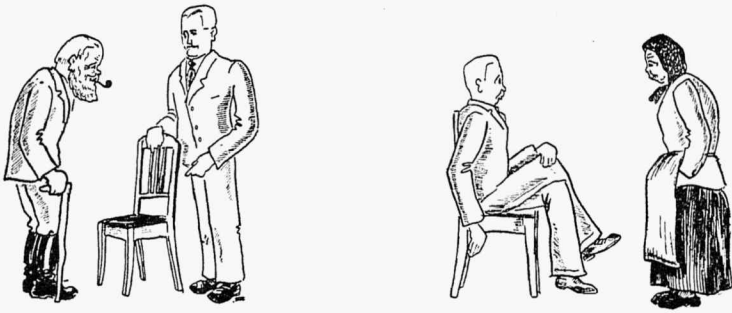
Ennekõike inimese tähtsamaid kohus-tusi enese vastu on tervise ja kehakatete eest hoolitsemine. Põduras kehas ei saa areneda terve hing ja vaim. Puhtus on haiguste vaenlane, seepärast hoolitseme keha ja kehakatete puhtuse eest, sest peale muude hüvede ta tõstab ka inimese enesetunnet. Sellest väljendub ka tahe ja püüe olla korralik. Igapäevases elus võime näha, et puhtuse eest hoolitsemine hõlbustab kaasinimestega läbikäimist.

Siin ei saa me end ajapuudusega va-bandada, sest niipalju peame ikka aega leidma, et puhtuse eest hoolitseda.

Sama on maksev ka riiete ja jalanõu-de korrashoiu kohta. Rahvasõna ütleb küll: „Riie ei riku meest, kui mees end ise ei riku,“ aga ka selles osas on teatavad piirid.

Riietus olgu puhas, lihtne ja vastaku praktilise elu nõuetele. Riided, samuti jalanõud võivad olla paigatud, kuid siiski nad peaksid olema puhtad ja korralikud. Töö juures ei saa me muidugi seepi, vee-kaussi ja harja kaasas kanda, aga sellisena pole seda ka siin mõeldud.

Kord juhtis kindral J. Laidoner tähelepanu sellele, et noorte esinemises, väljaastumises ning liikumises peaks peegelduma iseteadvust, julgust ja tarmukust ning ühtlasi märkis, et meil tuleb sageli ette noruspäisi ja lohaka hoiakuga noori. Hää ja korralik seisang ning kehahoid on noore mehise esinemise peamiseks väliseks tunnuseks, kuna nad annavad pildi

Kumbat pilti on ilusam vaadata?

meie üldisest kehalisest arenemisest ja teatud määral endadistsipliinist.

Seepärast ei sobi noorele inimesele kõndida noruspäi vaarava kohmaka sammuga. Sammudes väljendugu rühikus ja energiaküllus. Sama on lugu seisanguga. Keha hoida vabalt, kuid siiski sirgelt, eriti kui meie poole pöördub vanem inimene kõnetamiseks. Teatud juhtudel tuleks meil veelgi suuremal määral oma keha üle valitseda, näiteks hümni laulmisel, juhtudel, millal organiseeritud noored on asetatud korraldatud ridadesse. Kui istume ja on vajalik püsti tõusta, siis teeme seda kõhklemata. Kunagi ei tarvitse end aga üle pingutada ega poseerida.

Endastmõistetavalt tuleb tuttavaid tervitada. Targemini toimib see, kes esimesena tervitab. Igal juhul tuleb aga nooremal vanemat inimest esimesena tervitada.

Vanemate inimeste vastu peame olema viisakad ja neid kohtlema teatud lugupidamise ning väärikusega. Samuti pole sünnis laskuda vanemate inimestega teravasse vaidlusse, kuigi nende tõekspidamised mõnes asjas peaksid olema meie omadest erinevad. Ka ei jäta me endist hääd muljet, kui jääme istuma ajal, mil meid kõnetab püsti seisev vanem inimene. Veel inetum on inimestega kokkupuutel vahetegemine elukutsete järele. Kõik nad on üheõiguslised eesti emad-isad. Eespoolõeldu on kehtiv ka oma vanemate kohta. Eestlaste juures on valitsenud põhimõte: „Austa hallpääd, kummarda kulupääd.“ Meie sooviks on, et see ilus traditsioon

jääks püsima, kuid mitte sõnades, vaid ka tegudes, niihästi väljaspool kodu kui ka kodus.

Vanasõna ütleb: „Tööl on viha juur, aga magus vili.“ Tänapäeva elu on lahing, mis nõuab võitlejalt julgust ja vaprust, aga ka palju oskusi ja teadmisi. Viimaseid saavutatakse töö ja pingutuste läbi. Seda tõde tunnevad meie vanemad, seepärast pole ka põhjust pahandamiseks, kui nad meilt rohkem nõuavad, kui seda ise õigeks peame.

Tööst ja töö distsipliinist on „Tõusev Nooruse“ veergudel mitmel puhul sõna võetud, seepärast siinkohal töö juures pikemalt ei peatu.

Maanoore tegevus ja eluavaldused ei piirdu ainult koduga, vaid organiseeritud noorena tuleb tal osa võtta maanoorteringi tööst ja muist seltskondlikest üritustest. Pääle otseste kohustuste ja töö tunne vahetevahel tarvidust meelelahutuse järgi. Ka selle kohta ütleb vanasõna: „Hää, kes hästi tantsib, veel parem, kes paigal seisab.“ Meelelahutus on aga siiski vajalik igale inimesele. Seda teame meie, eestlased, paremini kui ükski teine rahvas. Isegi ajal, mil võõras võim rõhus eestlasi, unustati õhtu saabudes töö raskused ja mured ning siirduti kiige-alla või mujale lõbutsema, sest siis puudusid kooli- ja rahvamajad.

Kooskäimisest on kasu siis, kui me koju tagasi tulles toome kaasa hää meeleolu, tunne vaimset värskust ja uut hoo- gu oma otseste ülesannete jätkamiseks. Eeskujulik kord mõjub selleks väga palju

kaasa. Korra säilitamine oleneb aga iga üksiku osavõtja käitumisest. See viitab sellele, et endadistsipliin on algteguriks, millele võib rajada kogu seltskondliku- ja ühiskondliku elu edu. Sellest sõltuvalt tuleb kaasinimeste ja maanoorteringi liikmete omavahelises läbikäimises olla sõbralik, õiglane ja otsekohene, kuid sääljures ei ole ülearune meeles pidada aasialaste vanasõna: „Ära ole väga magus, siis teised söövad sind, ent ära ole ka väga kibe, siis nad sülgavad sinu pääle.“

Seltsi- või koolimajas peol olles on kõikide ettekannet jälgima tulnute huvides, et ettekannete jälgimine võiks sündida häirimatult. Selleks on tähtis, et iga üksiku osavõtja käitumine seda soodustaks. Seepärast püütagu kohale ilmuda õigeaegselt. On pilet lunastatud, siis pärast vastavat märguannet siirdugu igaüks vastavale kohale. Eesriide eemaldudes tuleb ettekannet vaikselt jälgida, kuigi mõnikord oleks meeldivam naabriga vestelda. Unustatakse aga sageli, et see mis meid ei köida võib aga meie naabrit huvitada. Jutuajamine ettekannete ajal näitab vähest lugupidamist kaasinimeste vastu ja esineb kahjuks õige sageli.

Samuti pole sünnis seltsimajas peol olles või kirikus vaimuliku talituse ajal tukkuma jääda. Kui tuntakse end väsinuna, siis on mõistlikum koju jääda.

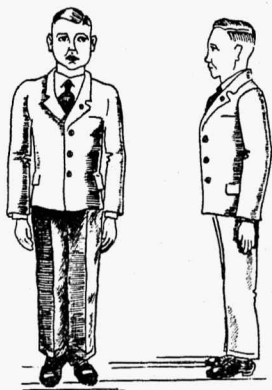
Maanoorteringid korraldavad väga mitmesuguse sisuga kursusi ja kõneõhtuid,

milledest on tavaliselt osa palutud võtma ka ümbruskonna elanikud. Loomulikult ei võiks neilt õhtutelt puududa osavõtjatena maanoorteringi liikmed. Kui ringi töökavva võeti ühe- või teisesisulise kursuse korraldamine, siis peab järeldama, et kursuse järele tunti tarvidust, eeskätt just noorte endi poolt. Sellest sõltuvalt peaks siis seda võimalust oma teadmiste rikastamiseks ka kasutama, mitte aga arvama, et sellega ringi ülesanne on täidetud, kui ta esineb kursuse korraldajana.

Korralikkus valitsegu ka ametasutuste-ga läbikäimises. Vastupidiselt toimides ei alanda me ainult iseend, vaid kogu meie rahvast. Kahjuks ei ole see veel kõigile selge. Ebakaines olekus ametruumidesse ilmumine, suitsuotsade põrandale loopimine jne., pole haruldane, kuna ometi neis ruumides valitsev kord ja puhtus annab tunnistust eestlaste kodukultuurist. Seepärast on iga kodaniku kohus kaasa aidata, et nad võiksid eeskujuks olla kogu rahvale.

Mõni sõna ka kirjavahetusest. Enne kui kirja kirjutama hakata, tuleks omad soovid hästi läbi mõelda ja siis lühidalt, selgelt, asjalikult, arusaadavalt kirja panna ja ilmtingimata kirjutada vastusele kirjakirjutaja nimi ja aadress.

Et meie tööst ja tegevusest tuleks osa võtma ka need noored, kes senini on eemale jäänud, aitab suurel määral kaasa meie käitumine. Seepärast kõneldes kor-

Hää ja korralik seisang on noore mehise esinemise väliseks tunnuseks.

Kummale kõndijale sarnlete Teie?

Kummas seltskonnas

ranõuetest, ei tule sellest nii aru saada, et siin midagi jõuga muuta tuleks. Kui mõni maanoorteringi liige on üldiste tõekspidamiste vastu eksinud, mis võib heita ringi hääle nimele varju, siis püüdku teadlikumad noored eksija õigele teele juhtida seltsimeheliku ausa otsekohesusega. Ärge unustagem, et hää sõna võidab isegi võõra väe. Ei peaks see aga tulemusi andma ja on märgata, et üksikud liikmed püüavad sihilikult korda rikkuda, siis tuleb ringi juhatusel selle pidurdamiseks võtta tarvitusele vastavaid abinõusid.

On maanoorteringi või mõne muu avalikul koosviibimisel korrarikkujaks maanoorteringi liige, siis tuleks teha viimasele noomitus. Ei anna see tulemusi, võtta asi ringi koosoleku arutusele ja toimida juhatuse ettepaneku kohaselt. Raskematel juhtudel toimida maanoorteringi põhikirja § 17-e kohaselt.

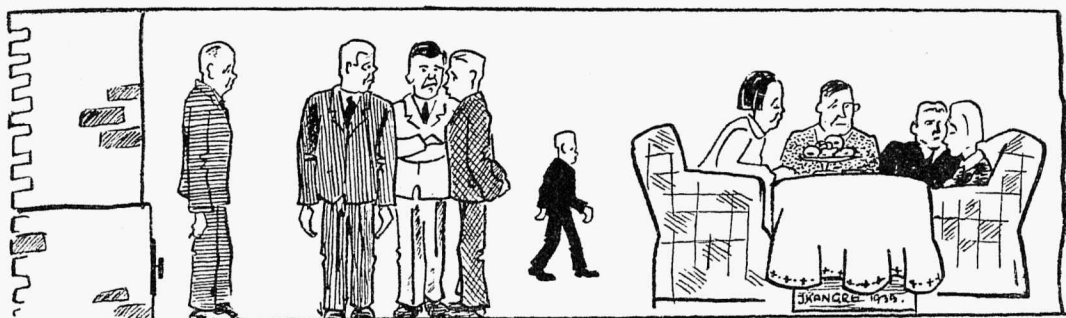
Eespool kõnelesime üksiku maanoore käitumisest ja endadistsipliinist. Aga meil ei tule alati üksikuna esineda, vaid organiseeritult kogu ringi liikmeskonnaga.

Meil kõigil on olnud võimalus näha hästiorganiseeritud rahva koosolekuid ja pidustusi, millistelt lahkudes on viidud kaasa meeliülendavaid mälestusi. Meie, kes tahame olla uue aja teerajajad, suudame oma ideesid ellu viia ainult siis, kui need päältvaatajad sütitavad.

Masskogumiste korraldamine nii, et ta rahuldaks osavõtjaid, on raske ülesanne. Inimeste soovid on erinevad, samuti vaimne tase. Kõigi nende asjaoludega tuleks korraldajatel arvestada. Kava koostatagu

osavõtjate huvidele vastav ja sisult arusaadav. Kui ise sääljuures käitume massi nõudeile vastavalt, on massi vaoshoidmine kerge, kavatsetu läheb ladusalt ja kord püsib hää, kui eeltööd on tehtud põhjalikult ning läbimõeldult. Erilist tähtsust omab korraldajate vahel otstarbekohane ülesannete jagamine. Käesolevas kirjutuses on võimatu tungida üksikasjadesse, seepärast vaataksime masskogumiste korraldamist sellest küljest, kuidas korda luua ja mida teha kavatsatud korra säilitamiseks. Arusaamatuste ärahoidmine sõltub kavast ja ettenähtud kellaegade täpselt kinnipidamisest. Et kõik ladusalt läheks, on tarvis ringi poolt korraldatavatele koosviibimistele määrata tarviduse järgi korrapidajaid, kusjuures üks neist oleks korrapidajate vanem. Korrapidajaiks tuleb valida sõbraliku iseloomuga, tegevõimsaid ja hää käitumisega ringi liikmeid. Ülesanded jagada korrapidajate võimete kohaselt. Korrapidajad peaksid olema varustatud käesidemetega. Rohelise ristikheinalehe märgiga käesidet kantakse ülalpool parema käe küünarliiget.

Maanoorte poolt korraldataval suvipäeval, õppelaagris, lipu pühitsemisel jne. välja arvatud avalik peoõhtu, tuleks korrapidajate vanemal maanoorte juhtivate tegelaste saabudes esineda ettekandega, milles tuleks nimetada kuipalju on organiseeritud noori koos, milleks kokku tuldi ja millega tegeleti. Ettekande ajal tõusevad noored püsti. Nõuab ju viisakas komme, et oma külalisile vastu läheme ja tal tervituseks käe ulatame ning lühidalt informeerime kõnesolnud asja sisu ning

viibiksite meelsamini?

miks seda siis mitte teha meie ühiselt saabunud aukülalisele.

Nagu varemöeldust nähtub, olenevad korrapidajate ülesanded ürituse iseloomust. Võtame näitena peoõhtu. Korrapidajate vanem ja korrapidajad on juba aegsasti enne peo algust kohal. Lambid täidetakse õliga, ruumid valgustatakse, piletite kontrollijad asuvad kohtadele, kohanäitajad juhivad külalised kohtadele. Kui ülesanded sääraselt on tegelaste vahel üksikasjades ettenähtud ja jagatud, siis teenitakse oma külaliste rahulolek ja igasugused arusaamatused likvideeruvad juba iseenesest. Sageli pole sellele varemini mõeldud, vaid vastavaid isikuid hakatakse otsima alles siis, kui keegi korraldajate tähelepanu sellele juhib.

Nii siis juhtub, et ringi liige, kellel kohusetunne on enam arenenud, ei saagi muud kui silub korraldamise puudusi. Kuna samal ajal osa noori tunneb end ülearustena.

Korralgeduse tekitamiseks aitavad väga palju kaasa üksikud joobnud isikud. Joobnud isikud on oma käitumiselt erinevad, ühed muutuvad kurvameelseks, teised riiakaks jne., vastavalt sellele tuleb ka neid kohelda. Üldiselt tuleb neid kohelda kui lapsi, meelitamine ja rahustamine mõjub hästi, kunagi aga mitte ähvardamine. Kui keegi tunneb end rikkana või jõumehena, siis jäägu talle see arvamine. Meid huvitab ju ainult see, et ta üldist korda ei häiriks.

Meie korraldajal on inetuks kombeks ja harjumuseks saanud peoõhtutel põrandale ja toolide alla pilduda paberossiotsi,

kompvekipabereid, tarvitatud pääsmeid — ühe sõnaga kõike seda, mis on kaasakandmiseks ülearune. Selle võõrastelt omandatud kombe vastu on raske võidelda ja ega siin enne muudatust ei tule, kuni agaramad noored algatust oma kätte ei võta. Siin ei aita muu kui eeskuju ja parajal ajal sellele tähelepanu juhtimine.

Suvipäevadest võtavad maanoored tavaliselt osa lipuga. Lipp on eraldusmärk ja tema alla koondunute ühine sümbol. See juba eeldab, et ei ole ükskõik kuidas niisugustel juhtudel esineme. Organiseeritud liikumine peab alluma massliikumise reeglitele. Sobivaim moodus koos liikumisel õppelaagrites, õppereisidel jne. on kolonn. Niisugune liikumise moodus eeldab ühe inimese tahte ja korralduste täitmist. Seepärast kui on vastav käsklus antud, tuleb see kiiresti täita, sellega säästetakse ka aega. Eriti on see maksev võistlusmeeskondade kohta. Maanoorte suvipäevade kavades on alati olnud mitmesuguseid võistlusi. Võistlustest osavõtt on olnud elav. Kindlasti see traditsioon täieneb ja süveneb. Niisuguste võistlustega võime süvendada pealtvaatajatesse lugupidamist töö ja võistlejate vastu, aga ka kaasa aidata asja labaseks muutmiseks. See oleneb kõik sellest, kuidas rahva ees esinetakse. On soovitatav, et võistlusmeeskondade väljakule ilmumine sünniks rivi-reeglite kohaselt s. o. korraldatud ridades. Korraldatud ridades liikudes ei aeta omavahel juttu, samm on kindel, kehahoiak häa, nagu sellest juba eespool juttu oli. Maanoorteringides tuleks üldse enam rõhku panna liikmete esinemiskülje kasvatu-

Vana teenariraha.

Juba mitmendat päeva kestab paras külm. Lumi katab külmanud maad paarikümne sentimeetri paksuse korrana. Metsatöölistel paksu lume sees summates on püksid kuni põlvini valged.

Rohelise männimetsa ääres seisab üksikult Rõude talu. Talu eest lookleb läbi talvete, mis on väga halb koormaveoks oma salaaukude ja -lohkudega. Teed kasutatakse ka suvel vankriteena, seepärast on see roopaline ja anklk.

Metsast väljub haakoorem, koorma kõrval kõnnib köiest kinni hoides lambanahkses kasukas keskealine mees.

Koorem jõuab Rõude talu kohale, mille õuel peremees Mart mõne metsatöölisega palke virna ajab. Parajasti lendab meestel palk kaigastelt kolksatades virna otsa. Palgi hele kolks pöörab ajutiselt mehe tühelepanu hobusejuhtimiselt kõrvale ja käsi laseb lahti.

Kui ta uuesti köiest kinni haarab, on teine reejalas sügavas roopas ja koorem lendab prantsatades pehmesse lumme.

sele ja korraldatud ridades liikumise harjutustele. Seda võiks teha enne ja pärast õpikoosolekuid. Et sellega edukalt toime tulla, valitagu väljaõppe teostajaks sõjaväes teeninud või kaitseliitu kuuluv ringi liige. Masskogunemistel meie ei saa läbi ilma algelisemate rivireeglite tundmiseta.

Lõpuks mõni sõna hümnist. Mitmesugustel koosviibimistel kinnitame oma armastust ja truudust isamaale, mida väljendame hünni laulmisega. Hümn on igale eestlasele püha, seepärast tuleb kõigil, kellel vähegi lauluandi, kaasa laulda. Kuna teisest küljest meie lugupidamine hünni laulmise ajal isamaale väljendugu ka mehises seisangus. Missugune see mehine seisang on, sellele juhtisime juba eespool tühelepanu.

Käesolevas on linnulennult puudutatud lihtsaid, igapäevases elus ettetulevaid pisisju, aga kui me neid täidame, püüdes neisse süveneda, kontrollides ennast mitmesuguses olukorras, väldime nii mõndagi, milles meile on etteheiteid tehtud.

Mehe õnnetust on märganud ka õuel töötajad, kes juba tulevad appi, sest ükski ei saa mõeldagi koorma ülesajamisele.

Ühisel jõul aetakse koorem üles ja mees ühmab jumalaga-jätuks:

„Kuradi kehv tee teil siin.“

Mehed said õuel parajasti palgi kaigastele, kui kuulsid end hüütavat. Vaadates märkavad, et haakoorem on läinud mäeveerul uuesti ümber. Ning mees viirpab käega ja hõikab. Töölised tahavad hakata mehele appi minema, aga Mart seletab neile midagi ja siis asutakse uuesti palgi kallale, tähele panemata mehe hüüdmisi.

Mees nähes, et talle ei mõeldagi appi tulla, hakkab vandudes ja kirudes lammutama koormat, et seda siis uuesti laduda.

Kulus enne ligi paar tundi, kui haakoorem uuesti liikuma hakkas, ühes sellega ka muidugi lambanahkses kasukas mees, kes veel mäelt viimase pilgu saatis Rõude talu õue poole...

Paar aastat hiljem kohtuvad Rõude Mart ja lambanahkses kasukas mees veskil. Järjekorda oodates sigineb meeste vahel jutt.

„Kuule, milks te ei tulnud ühel talvel appi koormat üles ajama, kui mul koorem teie maja ligidal mäeveerul ümber läks?“

„Aga me ajasime su koorma ju üles. Kudas me pole siis tulnud?“

„Esimese korra küll jah! Aga mul läks mäeveerul ju uuesti. Ma hüüdsin, aga te ei teinud ennast kuulmagi, ma pidin koorma siis uuesti laduma!“

„Seda ta'nd oli küll. Mul on aga imelik komme: enne peab üks töö ära maksetama, kui teise kallale kutsutakse!“

„Kuidas? Mis?..“

„Vaata, asi oli see, et sa pole meile seda vana teenariraha andnud.“

„Aga minul polnud tõesti mitte punast krossigi kaasas!“

„Ära, sõber, nüüd räägi, seda raha, mis mina sult nõudsin, on igal mehel kaasas, niihästi rikkal kui vaesel. Ja see ei lõpe enne otsa, kui meie oma elutee siin maailmas lõpetame.“

„Mis imelik raha see siis on?“

„See on see vana teenariraha: Ole meheks. Ole terve. Aitäh. Suur tänu...“

Sigtuna linna varemed.

Rootsi noori külastamas.

M. Kala.

Rootsi on meile mitmelgi alal olnud eeskujumaaks. Meie põllumehed on leidnud säält mõndagi, mis väärib järeletegemist, samuti on meie vabaharidustegelased jälginud pideva huviga rootsi hariduslike organisatsioonide tihedat tööd kui ka rahvaülikoolide suurt osatähtsust Rootsi üldkultuurilises arengus. Minul avanes juba, 1938. aasta suvel võimalus Rootsi külastamiseks, kus matkasin paar nädalat jalgrattal Lõuna-Rootsis. Esimene mulje Rootsist jäi niisugune, et see on tõesti maa, kus midagi näha ning õppida, ja seepärast läksingi 1939. a. teiskordselt tagasi, olles sääli umbes kuu aega. Kuna mul oli avanenud võimalus ka rootsi noorsootegelaste kursusest osavõtmiseks, siis ei tohtinud seda ometi jätta kasutamata. Nimetatud suvikursus toimus Sigtunas ja kestis nädal aega. Sigtuna nimi on meile kõigile juba varem tuttav ja seda kuuldud asub südamesse nagu mingi uhkusetunne ja rõõm esivanemate kangete

tegude üle. Sellest, et nn. „eesti vikingid“ on Sigtunas kunagi suure hävitustöö toime pannud, on teadlikud ka rootslased. Juba esimesel õhtul, kui sinna jõudsin, juhiti mu tähelepanu Sigtuna varemeile ja üteldi: „Vaadake, mis teie esivanemad siin on teinud“. Nimetatud varemete kallal on ajahammas teinud omajagu tööd, kuid hoolimata sellest püsivad nad praegugi küllalt kindlalt ega mõtlegi veel kokku variseda. Tänapäeva Sigtuna pole kuigi suur, elanikke umbes 1000 ümber, ja jätab endast väikese suvitus- või aedlinna mulje. Linna kaunidust aitavad tösta kaljused mäeseljäandikud, sopiline mäehari, järv ja rohked aiad majade vahel.

Noorsootegelaste kursustest võttis osa 50 inimese ümber, kusjuures oli esitatud kuus vabahariduslikku organisatsiooni. Arvuliselt kõige enam osavõtjaid oli kristlikkudest ja maamoorteorganisatsioonidest. See oli kirev ja osavõtjate vanuselt väga erinev pere. Nii

oli sääl vabaharidustegelasi 50—60 a. piirides, kuid ei puudunud ka noored, 18—20 aasta vanused. Samuti suured olid lahkuminekud ka osavõtjate elukutsetes. Oli inimesi nii füüsilise kui ka vaimse töö põllult, kuid arvuliselt oli kõige rohkem kooliõpetajaid. Näib, et kooliõpetajail lasubki rootsi noorsootöös ka väljaspool kooli suur raskus. Ei puudunud osavõtjate hulgas ka kirikuõpetajad, tegelikud põllumehed ja mitmesuguste muude kutsete esindajad.

Töö jagunes loenguteks ja erigruppide tööks, kusjuures see oli niivõrd pingerikas, et vaba aega peaaegu ei jäänudki või jäi õige vähe. Need vabad silmapilgud kadusid kursustele omavahelises vaidluses, kusjuures mõttevahetus keerles päämiselt nende takistavate tegurite ümber, mis ilmneb rootsi rahvaharidustöös. Väheste vaba aja tõttu puudusid kavas ka mängud ja sport meelelahutusosana, ja vabadel silmapilkudel, samuti ka söögiaegadel tehti vaid tublisti ühislaulu, Julgen küll ütelda siinkohal, et keskmine rootslane väga suur laulumees küll ei ole, kuid ühislaulu oskasid nad siiski paremini organiseerida kui meie. Nimelt jagati kohe kursuse alguses osavõtjatele välja väikesed lauluraamatukesed ja kui siis sõnad ees ning laulujuht tabas ka õige hääle, polnud ühislaulul vigagi. Vaimuliku ühislaulu ja vaigse hommikpalvusega algasid kõik tööpäevad. Need hommikused jumalateenistused toimusid küll n.-ü. väljaspool kava, millest osavõtt polnud kohustuslik, kuid sinna kogunesid siiski kõik kursustelased. Sellest hoolimata, et osavõtjate hulgas oli mitmesuguste ilmavaadete ja usuliste voolude esindajaid, võeti hommikpalvust kui ka lühikest palvet enne ja pärast sööki vägagi tõsiselt, nagu kunagi pühalikke toiminguid. Loengud olid nimekailt rootsi kultuuri- ja haridustegelastelt ja neis käsitleti päämiselt aktuaalseid ja rootsi vabaharidustöö päevakorral olevaid küsimusi. Nagu ettekanne-dest ja neile järgnenud sõnavõttudest selgus ja kuigi kõrvaltvaatajale asi paistab algul igati korras olevat, on rootsiski mõningad puudused ja raskused, mis edukale tegevusele tulevad kahjuks. Üheks elulisemaks loeti kursusest osavõtnud noorsootegelaste arvates keskorganisatsioonide rohkest, kusjuures omavahelise võistluse tõttu kannatavat ka sisuline töö nende allorganisatsioonides. Võis veenduda sellelgi kursusel, et tegelaskonnas on tiesti valitsemas nagu sallimatuse või leppimatuse vaimu. See ilmnes eriti vabal ajal, kus vaidlus mõne küsimuse pärast läks õige teravaks. On tunda vaenulikkude õhkkonda isegi noorema ja vanema generatsiooni vahel, kusjuures tegutsemistahteline noorus ei taha nagu leppida piiridega, kuhu neid on surunud mitmesugused traditsioonid. Sellest nii-ütelda „opositsiooni vaimust“ tingituna ongi noored paljudel kordadel siirdunud poliitilistesse organisatsioonidesse, mis tihti risti vastu töö-

tavad nende vanemate ilmavaadetele. Vaadeldes rootsi noorsooorganisatsioonide sisetmist elu ja töökorraldust võib märkida, et kõigis neis on tublisti rõhku pandud õpiringilisele tegevusele. Õige küll, on ju ka omajagu rahvatantsu, võimlemist ja sporti, kuid esikohal on ikkagi õpiringid ja raamatukogundus. Sellega ei tegele mitte ainult hariduslikud organisatsioonid, vaid ka näit. kristlikkude organisatsioonide juures on õpiringilisel tegevusel päris tähtis koht. Siinkohal võiks nimetada ka seda, et kristlik noorsooliikumine on Rootsisis haaranud päris laiu hulki ja kristlastel on teiste noorsooorganisatsioonide hulgas õige nimetamisväärne koht. Nende töö ei erine küll väga märgatavalt teiste noorsooorganisatsioonide omast ja laialdasi noorsoohulki on nad suutnud kaasa tõmmata päämiselt seetõttu, et kogu tegevus neis on väga elulähedane. Nii näit. harrastatakse kristlikes organisatsioonides tublisti õpiringilist tegevust, laulmist, rahvatantsu, võimlemist ja sporti. Tegevust soodustavad ka lahedad majanduslikud võimalused, mistõttu neil on võimalik ülal pidada mitmesuguseid asutusi, nagu koole, lastekodusid ja alkoholiikute parandusasutusi, samuti korraldada kursusi, päevi ja ekskursioone oma tegelaskonnale. Lõbus rahvas näib olevat ka kristlikkude organisatsioonide juhtiv tegelaskond ja kursusel Sigtunas olidki suuremad huumorimehed just kristlikkude organisatsioonide esindajad.

Maanoorsugu Rootsisis on koondunud mitmesuguste organisatsioonide ümber. Nii on neid kristlikes, spordiorganisatsioonides ja mujal. Maanoortele on olemas küll ka oma organisatsioonid ja neid on päalegi veel kahte liiki. Ühed neist piirduvad päämiselt üldise vabaharidustööga, raamatukogunduse ja õpiringilise tegevusega, kuna teistes on selle kõrval ka praktilist tööd, nagu meie maanoorteringideski. Võiks küll ütelda, et ka rootsi õpiringides käsitletakse praktilisi ja elulähedasi aineid. Nii olid esikohtadel ühe maanoorte keskorganisatsiooni ümber koondunud õpiringides praktiline matemaatika, rootsi keel ja põllumajanduslik raamatupidamine.

Üldiselt võib ütelda, et kuigi maanoorte töö alal näib kõrvaltvaatajale asi algul igati korras olevat, on säälgi mõningaid raskusi ja tööd takistavaid tegureid. Üheks küsimuseks, mis Rootsisis on peaaegu niisama akuutne kui meilgi, on maanoorsoo linnavalgumise oht. Sellest hoolimata, et maa on tublisti kultuuristunud, et elekter on peaaegu igas talus, et maal leiduvad kinod, kohvikud ja spordiväljakud, jätavad mitmedki noored oma isatalu, et siirduda mujale.

Miks see nii on? Pean ütlema, et võõral on mõne lühikeste kokkupuutumise järele päris raske anda õiget vastust. Selleks peaks elama sääl aastaid ja õppima põhjalikult tundma noorsoo hingeelu. Rootsisis oma

Maanoorteringi juhatus tegevusaruannet koostamas.

noorsootegelaste arvates on noorte linnavalgumise üheks põhjuseks mõtete lahku minekud vanematega ja ka uudishimu tei suguse kirevama elu vastu. Selle tõkestamiseks arvati olevat ka mõningaid võimalusi ja üheks tõhusamaks on rootsi haridustege laste arvates see, et maanoorsugu tuleks tut vustada linnaelu mitmekülgisusega. Lähemalt üteldes — korraldada ühiseid sõite ja ekskursioone linna, kino- ja teatrietenduste külastamiseks ja vaatamisväärsustega tutvumiseks. Koos sellega peaks käima ka organisatsioonides pidev selgitustöö linnaelu häädest kui ka halbade külgedest. Arvatakse, et kui läbikäimine linna ja maa vahel muutub senisest veelgi tihedamaks, kaob tung linna elama asumiseks.

Elavalt vaieldi ka noorsoo matkamisküsimuste üle ja leiti, et matkakultuur tuleb viia veelgi laiemasse rahvamassidesse kui seni. Kuigi turismiala on hästi korraldatud, olemas matkakodude võrk, hääd propaganda kirjandust jne., on see seni siiski olnud päämiselt linnanoorsoo eriharrastuseks.

Oli elavaid sõnavõtte ka mitmesuguste teiste noorsoo ellu puutuvate küsimuste ümber. Nii näiteks arvustati õige teravalt kasutatavat kirjandust, kusjuures leiti, et see nii mõneski osas on olnud liiga teoreetiline ja eluvõõras. Jälgides neid sõnavõtte, läbi rääkimisi ja omavahelisi jutuajamisi võib veenduda, et ka rootsi kultuurilises elus on mõndagi korraldada ja ümber organiseerida ja et sääl kõik kaugeltki pole veel täiuslik.

Hoopis paremad kui meil on neil küll majanduslikud tingimused. Saadakse toetusi riigilt kui ka majanduslikelt organisatsioonidelt ja sissetulekuist kulutatakse suur osa tegelaskonna ettevalmistamisele ja täiendamisele. Nii kannavad keskorganisatsioonid enamasti ikka osavõtjate sõidu- ja ülalpidamiskulud kursuste ja teiste kokkutulekute puhul, samuti korraldavad keskorganisatsioonid oma tegelastele päevi, ekskursioone jne. Säärased kokkutulekud kas päevade või ekskursioonide puhul aitavad tublisti lähendada üksikuid inimesi ja muuta organisatsiooni sisemiselt tugevamaks. Keskorganisatsioonid püüavad kõik teha liikmete juurevõitmiseks kui ka juhtide leidmiseks, ettevalmistamiseks ja täiendamiseks. Julgen siiski ütelda, et kuigi organisatsioonides tehakse tööd ja nad näivad tugevad, on tunda siiski ühes osas tegelaskonnas nagu tuimust, loidust ja ükskõiksust asja vastu. Tehakse tööd, kuid puuduvad uued ideed ja puudub vaimustus.

Kui meil Rootsist on midagi noorsootöö alalt õppida, siis väärriks esmalt tähelepanu õpiringiline tegevus noorsoo-organisatsioonides, samuti oleks tähelepanuväärt jälgida rahvaülikoole ja nende suurt osatähtsust rootsi üldkultuurilises arengus.

Rootsi rahvaülikoolid ongi neiks sepikodadeks, kus maanoorsugu karastatakse vastu pidavaks, antakse püstipäist ja mehist hoia kut ja silmadesse helkivat terast.

Noored suuskadele!

Dr. med. M. Kask.

Paljudel maainimestel on jäänud spordi suhtes mulje, et igasugune sport on linnainimeste asi ja eriti nende asi, kellel muud midagi teha ei ole. Kuigi selles on mõnevõrra tõtt, ei saa seesugust arvamist siiski küllalt põhjendatult pidada.

Maainimesele on sport üldjoonis sama tarvilik kui linnainimesele, ainult spordialade valikus võiksid arvesse tulla mõnesugused erinevused. Mitmed spordialad (maadlus, tõstmine, mõned kergejõustikualad jne.) ongi viimastel aastatel maal rõõmustaval kombel suurt levikut näidanud. Spordist on eriti maanoored innukalt osa võtma hakanud. Maa on andnud üsna häid sportlasi.

Kahjatum peab, et senini suusatamine ei ole kuigi suurel määral maale tunginud. Ometi on just suusatamine spordiala, mis maa oludesse vägagi sobiks, mitmetel — ka tervishoiulistel — kaalutlustel.

Suusatamine maal peab talvel omama samaugust tähtsust, nagu jalgrattasõit suvel, kusjuures sportiline külg on tihedalt liitunud rakendusliku küljega. Teatud vahe seisab vast selles, et suusatamiseks on sobivamad künklikud maa-alad, jalgrattasõiduks aga on sobivam lausikmaa. Maal võiks sooritada kõik pikemad käigud suuskadel, välja arvatud need käigud, mida peab hobusega tegema. Näiteks võiks maanoorus oma meelelahutusliku ilmega käigud ette võtta suuskadel.

Mitmetes maades on suusad olnud paljude aastate vältel tähtsateks liiklemisvahenditeks (Soome, Norra, Rootsi ja mõningad Kanada osad). Suusad ongi esialgselt olnud rakendusliku iseloomuga abinõudeks, alles uuemal ajal

on suusatamine võtnud ka sportlikku ilmet. Suusatamise ajaloo, tehnikast jne. annab väga häa ülevaate „Spordi Suurraamatu“ 24. vihik „Suusatamine“.)

Järgnevas käsitleme suusatamist peamiselt tervishoiulistest seisukohtadest lähtudes.

Kõigepäält: Kes võivad suusatada?

Suusatada võivad kõik inimesed, kellel ei ole mõnda kehaviga või haigust, mis seda takistada võiks. Haiguste puhul on ka siin lugu niisama kui muudegi spordialade juures: nimelt ei tohi haiged inimesed ilma arsti nõusolekuta suusatada. Suusatamisega võib algust teha juba varajasest lapseeas peale, hääd suusatavad tulevad aimult nende hulgast, kes nii öelda suuskadel sündinud ja suusatama on hakanud juba 2—3-st eluaastast peale. See võib tunduda liialdusena, kuid varajane lapsepõlv on mitmeti soodne suusatamise õppimiseks. Lapsed oskavad paremini kukkuda kui täiskasvanud ja kukuvad ka kergemini, kukkumine on aga suusatamisel väga olulise tähtsusega. Kuna lastesuusad on võrdlemisi lühikesed, siis on nendel manööverdamine ka märksa lihtsam. Ka õpivad lapsed tasakaalu hoidmist palju kergemini kui täiskasvanud ja nad teevad seda suure innuga. Laste juures tuleb vaid valvata, et nad ei liialdaks.

Kui paljude muude spordialade juures tuleb vahet teha meeste ja naiste vahel, siis suusatamisel pole sugude erinevus kuigi oluline. Naised võivad samahästi suusatada kui mehedki, muidugi ei ole neile soovitatav väga pingutavad pikamaa ja murdmaa suusatamised. Suusatamist võivad väga hästi õppida ka täiskasvanud ja raugadki, viimased peavad küll suu-

satamise alguses olema ettevaatlikumad ja nad ei tohi püüda kiire korras kõike ära õppida, mis suusatamises õppida on.

Suusatamine on väga soovitatav neile, kes kipuvad rasvuma. Teatavasti soodustab rasvumist kodune (tubane) eluviis, kus on vähe liikumist ja kehalist tegevust ja rasvumine omakorda soodustab mitmesuguste terviserikete ja haiguste tekkimist. Paar talvet suusatamist võib rasvunud korralikku „vormi“ viia. Rasvunud s. o. paksud inimesed, peavad suusatamise alul ettevaatlikud olema, nimelt nad higistavad sageli iga vähemagi pingutuse puhul ja kui nad siis higise nahaga seisma jäävad, siis võib nende keha liig järsku jahtuda ja nii külmetushaiguste tekkimiseks põhjust anda.

Sama hää (võib olla veel paremgi) on suusatamine kõhnadele ja nõrgema tervisega inimestele, kuna suusatamine arendab kogu organismi ühtlaselt. Õnneks on maanoorus üldiselt kehatubliduse poolest hää järjel, sest maanoored hakkavad võrdlemisi varajases eas maatööde ja toimingute juures kaasa töötama, kuid ka maanoorte seas leidub teatud osa nõrgema tervisega noori, eriti just kooliealiste ja eelkooli-ealiste seas ja just neile võiks suusatamine suurt kasu tuua.

Suusatamine arendab südame, veresoonestruktuuri, kopsude ja seedeelundkonna tegevust. Ainevahetus ja kogu elutegevus muutub intensiivsemaks. Eriti tunduvalt mõjutab suusatamine lihaste, luustiku ja liigesekõitmete arengut ja tublidust.

Maainimestele heidetakse üldiselt ette kohmetust, kohmakust, liigutuste aeglust ja üldiselt aeglast teguviisi, ka kehahoid jätab tihti palju soovida. Selles on hulga tõtt — maatöö iseloom on juba niisugune, mis nõuab aeglasi ja tugevaid liigutusi; kiirustamise ja rahmeldamisega ei jõuaks siin kuigi kaugemale. Seetõttu jääb ka peenem lihastegevus tahaplaanile ja sellest on ka tingitud teatud kohmakus.

Suusatamine võiks selle kohmakuse parandamisel ja kaotamisel palju kaasa aidata, sest suusatamisel on tasakaalutunne ja tasakaalu hoidmine väga oluline, tasakaalu aga saavutatakse just peene lihastöö abil. Pandagu vaid tähele, kuidas pärast esimest suusatamist valuliseks muutuvad niisugused kohad ja niisugused lihased, mille olemasolu ei teatud aimatagi. Seesugune lihastehellus või -valu näitab üldiselt, missugused lihased on intensiivsesse tegevusse pandud; lihastehellus näi-

tab ka, missugustele lihastele teatud tegevus — käesoleval juhul suustamine — hää teeb.

Et peene lihastetegevusega ja sellest oleneva tasakaalutundega maainimeste juures tihti rahule ei saa jääda, seda näitab ka see, et maainimestega juhtub palju mitmesuguseid kukkumisonnetusi — küll kukutakse koorma otsast, küll laudilakast jne. Kukkumise põhjuseks on enamasti ikka tasakaalu kaotus, sageli ka ettevaatamatus.

Imelikul kombel suusatamine arendab ühest küljest tasakaalu hoidmist ja teisest küljest tuleb suusatamisel algusest peale õppida kukkumisoskust, viimane oskus on eriti oluline mäesõidu puhul.

Mäesõit arendab veel kiiret otsustamisvõimet, kiiret reageerimisvõimet ja julgust. Nende omaduste kasulikkus ja häädukus peaksid pikema jututa kõigil selge olema. Pikamaa suusatamine arendab veel sitkust ja vastupidavust, need omadused on maainimestel üsna hästi välja arenenud.

Suusatamisel maksab sama üldreegel nagu teistegi spordialade juures: „Ainult nii palju, kui see tervisele hää on ja ainult nii, et tervis kuidagi selle alla ei kannata.“ Seepärast algaja suusataja peab esialgu rahulduma vähesega, algaja ei tohi võtta pingutavatest võistlustest osa, ei tohi hakata otsekohe järskudest nõlvakutest laskuma, ei tohi ka katsetada trikkide tegemiseku. Need nõuded on eriti olulised, siis kui suusatama hakatakse täiseas või vanemas eas.

Suusatamisel peab ka alati silmas pidama külmetusohu. Kes on vilunud suusataja, see juba oskab hoiduda külmetusist, kuid algajatega on lugu teisiti. Väga sagedasti näeme, et algaja suusataja ajab end esimese õhinaga üleni higiseks ja väsitab end ka tublisti; kui nüüd higise nahaga jäädakse tuule käes seisma või istutakse maha puhkamiseks, siis sellele järgneb kiire ja intensiivne keha jahtumine ja see omakorda ongi külmetushaiguste otseseks põhjuseks. Seepärast ei tohi suusataja kunagi seisma jääda või väljas puhata, ta peab pidevalt liikuma. Kui puhkus iltingimata vajalikuks osutub, siis mindagu sooja ruumi.

Külmetusohu vältimiseks on väga oluline sobiv suusatamisülikond, mis ei tohi takistada kehapinnalt higi auramist ja mis samal ajal

küllaldast kaitset peab pakkuma külma ja tuule vastu. Kellel aineliselt vähegi võimalik, see muretsegu endale suusaülikond, kuid tavaline maainimese riietus, mida kantakse metsatöödel ja muudel talvistel välistöödel, sobib kaunis hästi suusariietusks.

Eriti hääks suusaülikonnaks tohiks olla maavillastest riidest vastava sobiva löikega tehtud suusaülikond, see võiks ühtlasi olla tööülikonnaks mõningatel talvistel välistöödel. Suusataja jalanõud peavad olema hästi avarad, paenduvad ja üldiselt hästi jala järele. Praegu valmistatakse meil üsna häid suusa-saapaid, mis ei ole kallid ja mis vastavad kõigile nõuetele. Osa tavalisist saabastest on võimalik ka suusasaabastena kasutada.

Suusataja täielik varustus läheb maksuma 50—100 krooni. Korraga on selle rahasumma välja panemine üsna suureks kuluks, kuid ei ole vajalik kõiki korraga muretseada. Eeskätt muretsetagu suusad ja suusakepid (paljudes kohtades on korraldatud kohapäälised suusavalmistamise kursusi), kõik muu võib kordkorralt juure muretseada.

Lõpetades käesolevat kirjutust, tahan loota, et aastakümne pärast ei leidu meil suusajälgedeta ühtki talvemaastikku Peipsi rannalt Läänemere rannani ja Munamäe veergudelt Soome laheni. Seejuures pole mul mingit kahtlust, et kõigi suusaspordi harrastajate tervis ja kehaline tublidus seejuures silmapaistvalt paraneb.

E. VAIKMÄE.

Suuskaudel loodusse.

Juba mõnda nädalat on püsimas ilusad talveilmad. Järjest sajab maapinnale ikka enam ja enam laiu lumihelbeid. Suusaspordlased on aland juba ammu oma treeningmatkadega, et olla hooaja keskpaigu jälle hääs vormis. Valutatakse metsi ja orge, kuhu pole midu vahest ükski jalg oma jälgi teinud. Suuskadel võime liuelda ühe päevaga läbi õige suure ringi, lähemast ümbrusest, õppides tundma nõnda oma kodu ja ühtlasi ka oma kodumaa ilu ja looduse kaunidust.

Praegu on selleks parim aeg, ja mis meie liikumist hõlbustavad ja nauditavamaks teevad — on suusad. Võib-olla mõnigi teist ütleb: suvel ikka loodus kaunis rohelistes rüüs ja lindude sirin kostub kõigest sellest pühalikkusest. ilm on nii soe, mõnus, kui on veel hää rattatee.

Kuid kas vajavad ka suusad teed? Ja kuidas on ilmaga? Kui veidi kaalutleda, siis takistusi ei näe kummaski küsimuses, vahest ainult niipalju, et me ise ei taha valju pakasega liikuda. Aga on see meil just nii hädavajalik? On ju küllalt ka selleks soodsaid ilmu ja siis kasutamegi juhust. Kindlasti ei puudu ka talveilmalgi oma ilu. Kui minna metsa, siis näeme, missuguste lumikuubedega seisavad puudpõõsad ning aeg-ajalt liugleb alla vaikset lund. Ega siingi jää üle muud kui ainult imetella seda kaunist looduspilti.

Me jääme niigi talvel liiga tubaseks, vajaksime kindlasti rohkem värsket õhku, mis uuendaks ja elustaks meie noorte arenevaid elundeid.

Kuid kuidas oleks see aastaeg vaba aja suhtes? Ei ole kahtlust, et maanoore talvised toimetused räägivad rohkem kindlasti talve vabade tundide kasuks, kas või pühade rohkuse tõttu ja lisavõtminegi ei sünnita raskusi.

Kust aga saada selleks tarvisminevaid suuski? See ei peaks tekitama raskust ühelegi püüdlikule noorele, sest pole ju vaja viimaselt viimistletuid, vaid võivad olla õige lihtsad. Valmistajaks on igaüks meist ise. Materjalidest on korduvalt igal pool juttu olnud ja mille kordamine viiks meid täna asjatult pikale. Ainult niipalju, et sobivamaks puuks on meil just kask ning kodused tööriistad on iga maanoore kodus olemas.

Mõnigi ehk mõtleb, kes pole kunagi sellega tegemist teinud: oh, külma ilmaga nüüd mõni loodusega tutvumine või liuglemine, matkamine. Kuid kahtlematult ei karda suusataja seda ilusa talveilma 6—7°-kraadilist külma ega sule end selle eest varjule sooja toanurka. Ega ka tohi säärase ilmaga matkaks, paksudesse talverõivastesse rõivastuda, vaid see sündigu veidi kergemalt. Suusatamine annab meile isegi tublisti sooja ja sellega hoiaksime ära liigse higistamise.

Nõnda, maanoored, korraldame talve jooksul matku loodusega tutvumiseks, see kergendab ka palju teoreetilisi õpinguid oma kodumaa tundma õppimiseks ja viib kõiki noori uue aastaga oma ülesseatud eesmärgile liigemale!

Kaitset ja toitu lindudele.

TOOMAS KOOPARU.

Kõikjal, kus suvete haljendab aas, põld või mets, on kuulda lindude rõõmsat sillardamist. Vaevalt leiame kuskilt koha, kus me ei näeks linde puudel röövikuid hävitamas, toitumas õhus lendlevaist pisitiivulistest või otsimas söödavat viljapuuaias. Linnulaulust tunneme suurt rõõmu ja hulluksime vist vaikuses ja sünguses, mis tekiks, kui linnud kõikjal korraga vaikiks. See töö, mida linnud teevad röövikute hävitamisega, on suureks kasuks põllumehele.

Nii on olukord suvel. Kuid talvel, mil elavhõbe kraadklaasis langeb kuni üle 30-ne pügala alla nulli; mil meie, tugevad ja soojalt rietatud inimesed, hoidume välja minemast; mil kõikjal katab maad valge vaip, mis saab siis lindudest? Sest kõik linnud ei lenda meilt talveks ära! Mingem korra metsa ja kuulakem sidistamist, mis tekib oksastikku, kui sinna ilmub parv röönlindude.

Järva- ja Viljandimaal, kuid küllap ka mujalgi, on leitud surnud tihaseid, isegi leevikesi ja teisi vähemaid linde. Jahiseltide liikmed jutustavad, et vareste hävitamiseks pole vajalik enam pauku lasta — mine ainult mööda teed, piits käes ja pea silmas vareseid, kes ei tõuse su lähenemisel lendugi, vaid ajavad ainult abitult noka lahti ja vaatavad sulle nagu armu paludes otsa. Kuid kas leidub kõigil inimestel lindude vastu halastust! Vaevalt saab seda öelda meeste kohta, kes sääraseid abituid ja nälginult poolkülmanud vareseid löövad piitsaga surnuks, et saada siis 15 senti jalapaarist.

See, mis kirjeldatud, pole luule, vaid tõde. Kahjuks kurb tõde, sest kui palju põllumehe sõpru väikeste lindude näol hävib armutult; kui palju hävitatakse mõttetult vareseidki. Kuigi viimased ei ole kaitse all ning neid loetakse kahjulikuks (hall vares), ei ole ometi millegagi õigustatud ta armutu ja mõttetu hävitamine. Kõige vähem inimlik on aga hävitamine sel viisil, nagu eespool kirjeldatud. Kas tõesti ei osata näha ka linnu ja looma silmis paluvat pilku, kui ta on võimetu põgenema?

Jaanuari-, veebruari- ja osalt märtsikuu on meil külmimad. Ei ole midagi tänuväärsemat, kui neil kuudel toita pakase käes vaevlevaid linde. Ka nemad oskavad selle eest tänuulikud olla, hävitades eelkõige suvel röövikuid. Kuid tavaliselt jäävad nad pesitsema ka sinna lähiskonda, kus neid talvel söödeti.

Lindude toitmine on olulisem osa nende talvisest kaitsest, sest olles paremini toidetud, on linnud ka külmale vastupidavamad. Ning kunagi ei saa väita, nagu oleks lindude toit-

mine vaeva- või kulurikas. Igas talus leidub mõni tükkike liha või rasva tihastele, mille loovutamise ei vii talu pankrotti, samuti ei tühenenud salved, kui säält viia lindudele pisut teri.

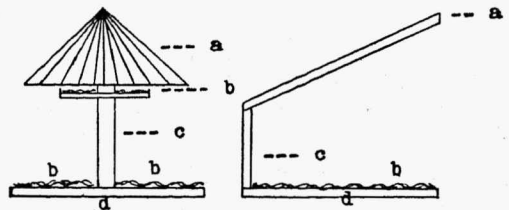
Et aga lumi välja asetatud toitu ei kata, või tuul seda laiali ei kannaks, tuleb mõne ehitada väikene ulualune. Selleks on vaja paar-kolm lauatsakest ning mõni nael ja oskus naelu lüüa puusse. Juuresolevad joonised annavad kaks söötislaua lihtsaimat tüüpi, millised küllaldaselt täidavad oma otstarvet. Raskusi nende valmistamisel ei tohiks esineda.

Sääraselt valmistatud (võib aga ka teisiti ning võib toitu asetada välja isegi mõne keskmises suuruses vana plekk- või puukastiga) söögilauad tulevad riputada kas majade lähiskonda vähekäidavasse kohta või metsa.

Toidulauadele tuleb asetada ka vastavat söögipoolist. Päämiselt söövad linnud mitmesuguseid seemneid, näiteks teravilja, umbrohu-seemned, mis tuulamisele söelale jäänud, herneid, kanepi-, lina- ja päevaliliseemneid, leivaraasukest jne. Tihased ei põlga ka liha ja rasva, samuti maitseb see varblaselegi päris hästi. Isegi kartulitükikestest osatakse lugu pidada.

Kui sääraselt ükskõik missugust söödavat lauakesele asetatud ning võimalikult igal hommikul kontrollitud, kas toitu jätkub ka küllaldaselt, siis pole kahtlust, et ümbruskonnast pole leida enam ühtki surnuks külmanud lindu. Ühtlasi võib ka kindel olla, et suvel selles ümbruskonnas pole röövikuid puud laastamas, sest linnud oskab tasuda talle osutatud häätegu.

LIHTSAMAI LINDUDE SÖÖGILAUDU.

Vasakpoolne neist on 2-he söögilauaga, parempoolne 1-he lauaga. Kummalgi a — katus, b — söögilaud, c — tugipostid, d — aluslaud. Vasakpoolsemal ülemine söögilaud (neljanurgeline) võib olla ääristatud teise lauakesega, nii et söögilaud moodustab õieti madala kasikese, kust tuul ei saaks toitu maha ajada.

Tarasid ja väravaid.

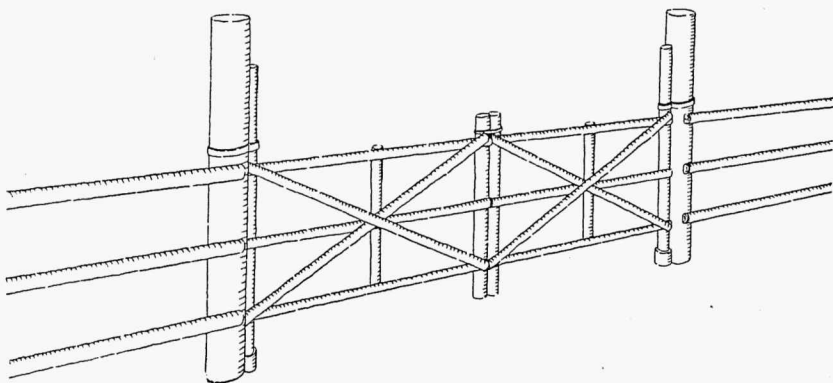
H. VELBRI.

Sageli tuleb järelepärimisi tarade ja väravate jooniste kui ka nende valmistamisviisi kohta. Seepärast toome siin rea tarade ja väravate jooniseid, millistest asjasthuvitatul on võimalus valida endale sobivat.

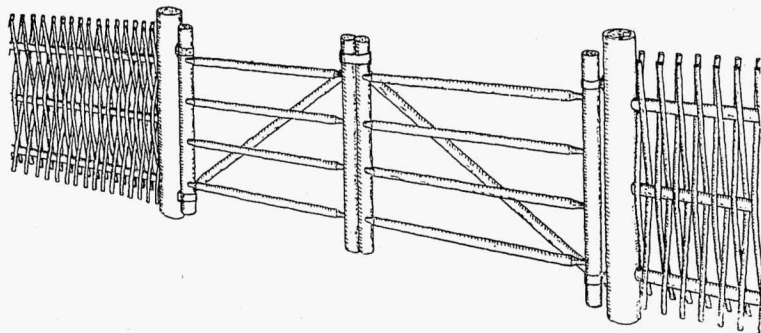
Joon. 1 toodud tara ja väravad on valmistatud ümmargustest kooritud kuuselattidest. Tara kõrgus on 1 m ja postide vahe 3 m. Värava laius 3 m. Väravapostide läbimõõt on vähemalt 20 sm ja postide pikkus 1,5 m. Tara kui ka väravate valmistamisviis selgub joonistest.

pikkus on 1,2 m ja postide läbimõõt vähemalt 20 sm. Väravad on valmistatud kooritud ümmargustest kuuselattidest. Tara kui ka väravate valmistamisviis selgub joonistest.

Joon. 3 oleva tara postid ja latid on valmistatud ümmargustest puudest, kuna tara pulgad on valmistatud lõhestatud materjalist. Tara kõrgus on 1,2 m. Joon. 3 toodud sisse sõiduvärav on valmistatud saetud, hõõveldatud või hõõveldamata, laudadest. Värava laius on 3 meetrit ja kõrgus 1,1 m ning see koosneb kahest poolest. Värava alusraam on valmis-

Joon. 1.

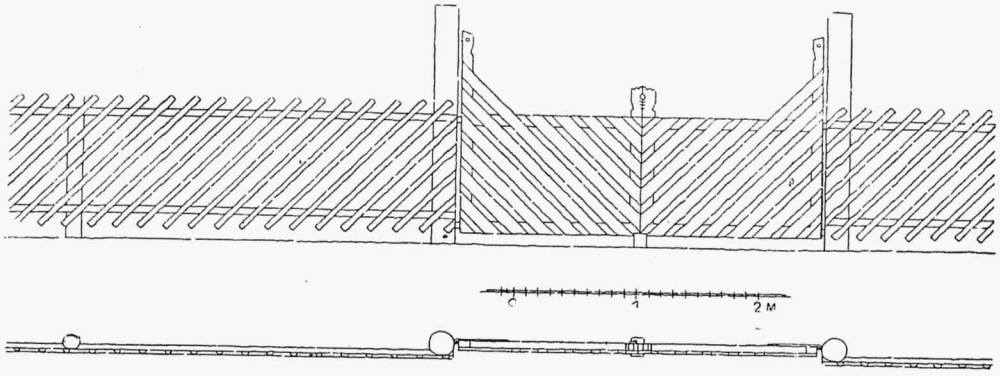
Joon. 2.

Joon. 2 toodud tara kõrgus on 1 m ja selle püstpulgad ehk varvad on valmistatud kooritud kadaka- või kuuseokstest. Pulgad on põimitud põiklattice vahele, milleks on ümmargused kooritud kuuselatid. Varvad pole lükitud tihedalt üksteise vastu, vaid on asetatud 3—4 sm kaugusse üksteisest ja kinnitatud põiklattice külge 5 sm pikkuste naeltega. Sääraselt valmistatud tarasse läheb varbu poole vähem, kui tihedalt üksteise vastu lükitud varbadega tarasse. Joon. 2 toodud väravapostide

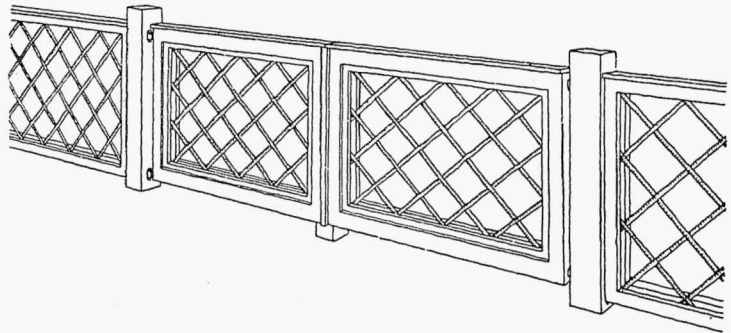
tatud laudadest 5×10 sm. Värava esikülj on üle löödud 2,5×10 sm laudadega.

Joon. 4 toodud tara kõrgus on 1,05 m. Postid ja tara raamliistud on valmistatud saetud materjalist. Tara pulgad on üksteisest läbi põimitud ja on valmistatud kooritud kadaka- või kuuseokstest. Värava raamid on valmistatud 7,5×15 sm hõõveldatud plankudest. Tara kui ka värava pulgad on kinnitatud taralattidele ja väravaraamidele 2,5×5 sm liistudega.

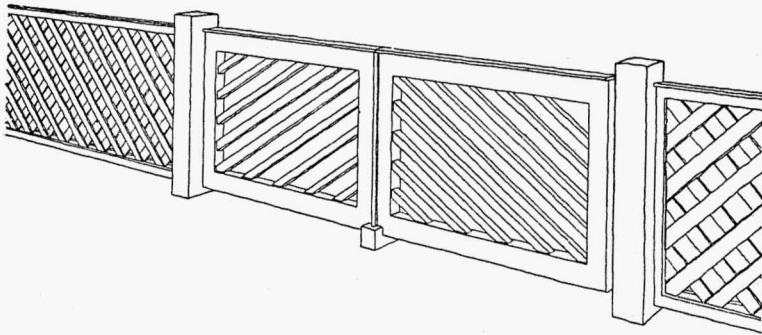
Joon. 5 antud tara postid, latid, pulgad ja

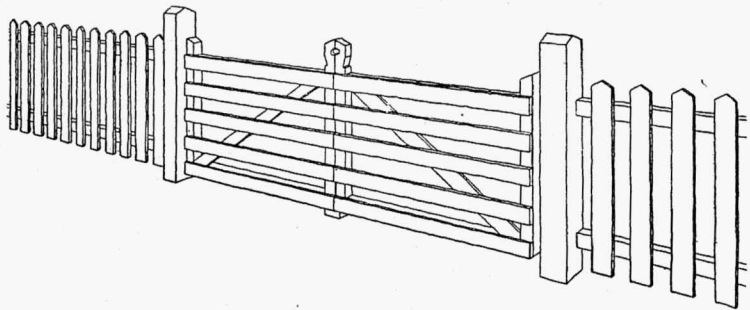
Joon. 3.

Joon. 4.

Joon. 5.

Joon. 6.

värava raamispuud on valmistatud saetud materjalist. Tara kõrgus 1 m. Tara postide möödu: maapäälne osa 1,1 m pikk ja maa sees olev osa 70 sm, kokku 1,8 m. Postide läbimõõt on 10 sm \times 12,5 sm. Postide vahekaugus 3 m. Värava postide kogupikkus on sama, mis tara-postidel ja postide läbimõõt 20 \times 25 sm. Värava raamispuude möödu on 10 \times 6 sm ja värava täitepulkadel 5 \times 5 sm. Tara täitepulkade möödu on 1,2 \times 5 sm.

Joon. 6 toodud tara kui ka väravad on valmistatud saetud materjalist. Tara kõrgus 1 m ja värava kõrgus 0,9 m. Tarapulkade möödu 95 \times 10 \times 2,5 sm, tara põiklattice möödu 5 \times 6 sm. Värava raamispuude möödu 7,5 \times 10 sm. Värava esikülge üle löödud 2,5 \times 10 sm laudadega. Väravapostide läbimõõt 20 \times 25 sm.

Joon. 7 toodud jalg- kui ka sissesõiduväravaid võib valmistada saetud või hõõveldatud puumaterjalist. Toodud jalg- kui ka sissesõiduväravate postide jämedus on 15 \times 15 sm. Jalgvärava postide maapäälse osa pikkus on 2,2 m ja posti sissekaevatud osa on 0,8 m pikk. Seega on kogu posti pikkus 3 m. Jalgvärava alusraam on valmistatud 5 \times 10 sm laudadest. Jalgvärava alumise laua möödu on 2,5 \times 20 sm. Sissesõiduvärava posti maapäälse osa pikkus on 1,7 m ja värava laius 3 meetrit. Värava alusraam on valmistatud 6 \times 10 sm laudadest ja esikülge on löödud 2,5 \times 10 sm laudadest. Joon. 7 toodud tara võib teha kogu pikkuses ka ainult puust, või sääl, kus paas- või raudkivi kergesti kättesaadavad, mainitud materjalist. Juhul, kui on kättesaadavad nii puu- kui kivimaterjal, saaksime huvitava tara, kui ehitaksime osa tarast puust ja osa kivist. Tara alumine osa on üle löödud kahe 20 sm laiuse ja 2,5 sm paksuse lauaga. Ülemise põiklaua pääle on asetatud vesilaud, möödu 12,5 \times 2,5 sm. Tara ülemine osa on valmistatud püstlaudadest, möödu 76 \times 10 \times 2,5 sm.

Joon. 8 olev tara on valmistatud saetud hõõveldamata materjalist, kuna väravad on tehtud hõõveldatud materjalist. Tara kõrgus 1,1 m postid möödu 1,2 m, maapäälne osa 10 \times 12,5 sm. Tara põiklaud on möödu

2,5 \times 10 sm ja tara pikuti-liistud 3 \times 5 sm, postide vahe 3 m. Värav on valmistatud hõõveldatud laudadest, möödu 6 \times 10 sm; püstpulgad on võetud möödu 3 \times 6 sm ja nurgasturka ulatava tugipuu möödu on 3 \times 10 sm. Väravapostide läbimõõt 20 \times 25 sm.

Joon. 9 toodud tara ja värava kõrgus, laius ja postide möödu on samad, mis joon. 8 toodud taral.

Tara kolm põikijooksvat lauda on möödu 2,5 \times 10 sm ja kaks kitsamat põikijooksvat lauda 2,5 \times 5 sm; välised pikuti laud on möödu 2,5 \times 10 sm ning sisemised pikuti-liistud 2,5 \times 10 sm. Värava raamid on valmistatud hõõveldatud laudadest, möödu 6 \times 10 sm ja diagonaaltäitepuude möödu on 5 \times 5 sm.

Joon. 10 ja 11 toodud tara on valmistatud suuresilmalisest tšingitud traatvõrgust, mille kõrgus on 1 kuni 1,2 m. Tara- kui ka väravapostid on valatud tsemendist. Väravapostid on möödu 40 \times 80 sm \times 1,1 m või 1,3 m.

Värava kõrgus on olenevalt tara kõrgusest 1 või 1,2 m. Värava raamid on valmistatud hõõveldatud plankudest, möödu 6 \times 20 sm, kuna põiktäitepuude möödu on 3 \times 8 sm.

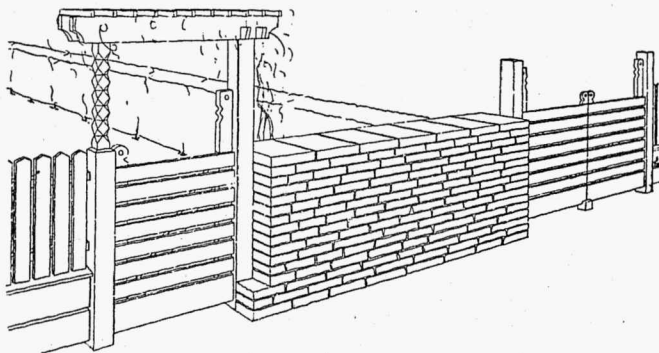
Loomulikult võib kõiki siintoodud tarade ja väravate poste valmistada ka tsemendist. Samuti võib, kui õueplaan seda vähegi lubab, ehitada igasse siintoodud tarasse joon. 7 või 10, 11, 12 ja 13 eeskujul jalgvärava.

Puidust aiapostide maapinna lähedase ja maa sees asetseva osa kaitseks mädanemise vastu võime kasutada kergesti kättesaadavaid ja odavaid vahendeid.

Tõhusaks abinõuks mädanemise vastu on puu immutamine vastavate ainetega. Eriti mõjuvateks mädanemise vastu on osutunud eesti põlevkiviõlist valmistatud puitimmutusained estokarbolineum ja immutusõlid.

Need puitimmutusained tapavad esmajoonel puidu pääle asunud mädanemissõdikud ja tungides sügavale puidusse, kaitsevad puite uute mädanemistide sissetungi vastu, soodsaates oludes isegi aastakümneid.

Tarvitades nii üht- kui teist immutusainet, on soovitatav, et immutatav puit oleks võimalikult kuiv, sest mida kuivem on puit, seda

Joon. 7.

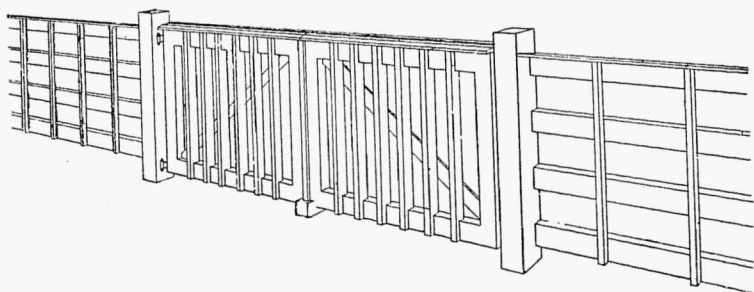
enam võtab ta kaitsjat ainet vastu, seda sügavamalt tungib viimane puusse ja seda kestvam on puukaitse.

Kuum immutusaine tungib kergemini puitu, selleks tuleb karbolineum või mõni muu immutusaine kuumendada ja siis kepi otsa seotud kaltsuga või mõne vana pintsliga kanda immutatavale pinnale, sääljuures tulevad kõik puidus leiduvad praod hoolega täita immutusõliga, nii et ei jääks puitpinnale immutusõlist vabu kohti, mille kaudu mädanemisseen end puitu poetaks.

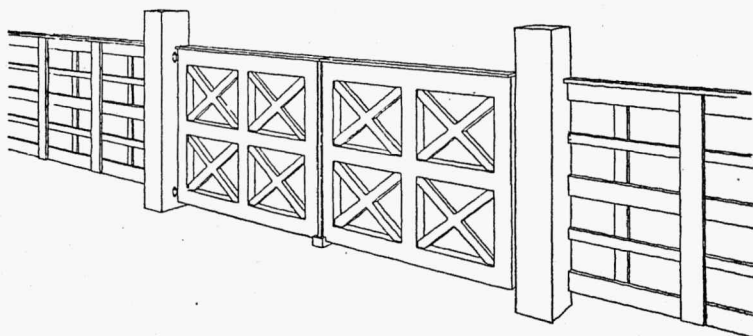
Aiaposte tuleks immutada järgmiselt. Immutusaine valada kõrgesse plekist tünni (asfalttünn), tulel kuumaks ajada ning sellesse aiapostide või teivaste otsad 10—20 sekundiks sisse kasta.

Välisest immutamisest paremaid tulemusi annab postide seespidine immutamine, mis toimub järgmiselt: aiapostidele tuleb umbes 15—25 sm kõrgusesse maapinnast puurida jämeda puuriga auk, poolviltu ülevalt allapoole. Auku ei puurita postist läbi, vaid nii, et posti teine külg jääks 2—3 sm paksuselt terveks. Puurauk valatakse immutusõli täis ja suletakse paraja puust prundiga. Prunt lüüakse tihedalt auku, nii et immutusaine jääb surve all, mis soodustab immutusaine tungimist allapoole pikuti puitu. Nii imbub immutusaine pikka-mööda puitu, parajasti maapinna kohta, kus teda kõige enam vaja on. Puurauku tuleb aeg-ajalt uuesti immutusainega täita.

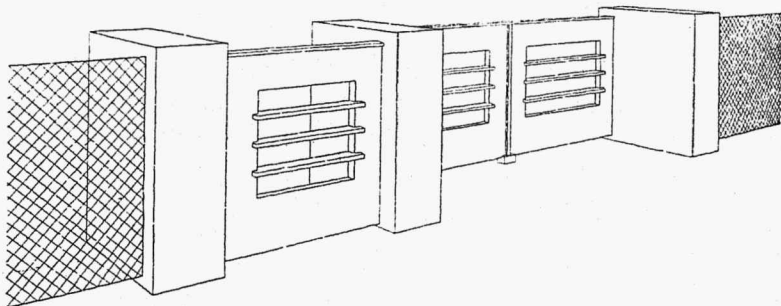
Väga levinud on aiapostide otste sõele põletamine. Kas ja kui palju puit välispinna sõele põletamine kasu toob, see on vaieldav, kuid

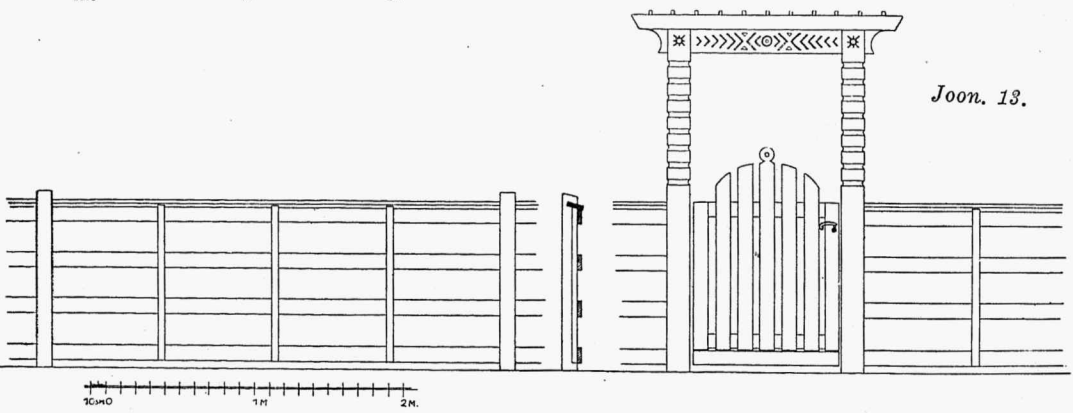
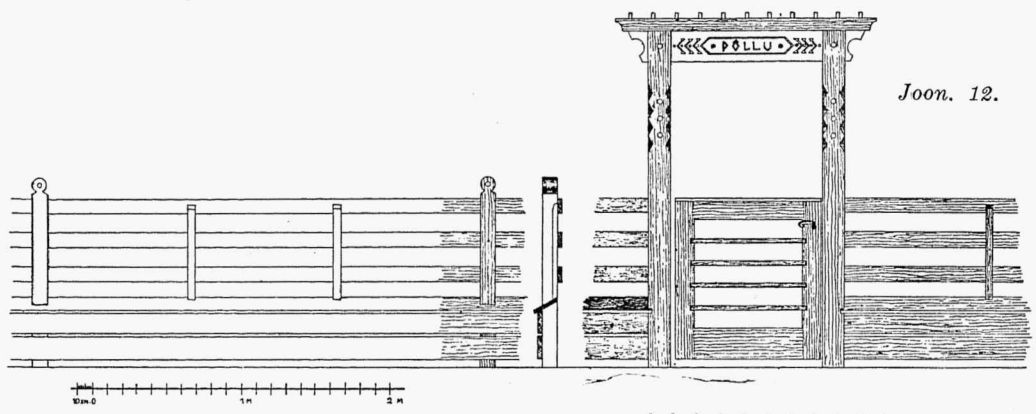
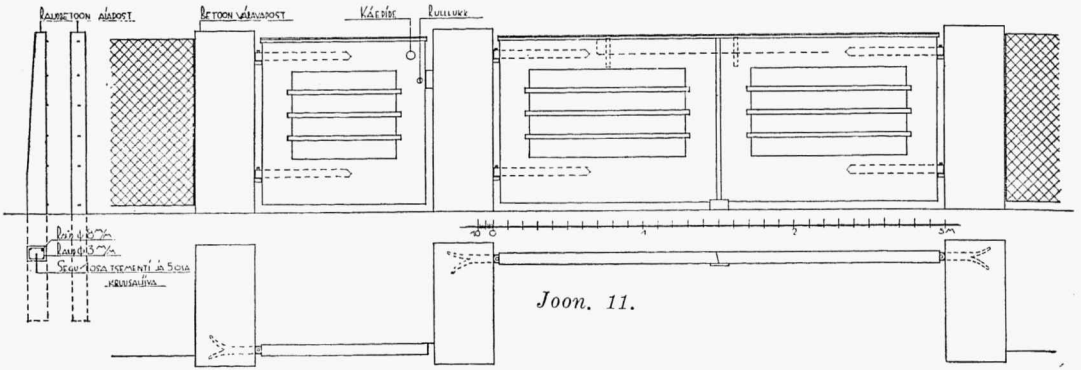
Joon. 8.

Joon. 9.

Joon. 10.

kindel on see, et söelepõletatud posti pind võtab paremini ja sügavamale immutusainet kui põletamata, mistõttu aiapostid saavad tugevama ja kestvama kaitsekihi.

Viimasel ajal on kasutama hakatud postide otste kaitseks tõrvapappi. Papp mähitakse posti otsa ümber ja ülemine papi serv seotakse kõvasti traadiga ümber. Ülemise serva kohale saetakse postile ümberringi soon, millesse papi serv läheb nii, et ülevalt allajooksev vihmavesi ei pääseks posti ja papi vahele. Papi kaitsemine tuleb aga kallim kui immutusõliga.

Joonistel toodud tarad ja väravapostid vär-

vida rootsivärviga punaseks, kuna jalg- ja sissesõiduväravad värvida õlivärviga halliks või kollakasbeežiks. Joon. 7 toodud jalgvärvaval tuleks rombikujuliselt väljalõigatud postiosa, väänkasvude latid ja ülemiste põikpuude sidetükid värvida samuti õlivärviga halliks või kollakasbeežiks.

Hallikasbeeži õlivärvi saamiseks tuleks valgele õlivärvile lisada kuldookrit ja toonimiseks natukene umbrat.

Kollakasbeeži õlivärvi saamiseks tuleb valgesse õlivärvi segada kuldookrit ja toonimiseks natuke umbrat.

Valmistame tööriided ise.

H. PAGLANT.

Töö on see, mis annab meie elule mõtte ning sisu. Töö on inimese edasikandja. Oleme ammugi aru saanud töö suurest tähtsusest ja töö läbi saavutatud väärtustest. Seepärast meie ei põlga ühtegi tööd. Iga töö teeb au töö hästitegijale. Peame olema uhked sellele, kui meile on usaldatud teatud tööde tegemine ja ülesannete täitmine. Seepärast kasvatagu igaüks lugupidamist eneses oma töö vastu. Niisuguste mõtetega algab endise käsitöö konsulendi ja praeguse „Taluperenaise“ toimetaja pr. Kai Lukki poolt maanoortele kirjutatud tööriiete raamat, mis ilmub Põllutöökoja väljaandena.

Raamatus leidub hulk pilte ja lõikeid tööriietest. Sääl on lüpsikittel, laudatööde kittel, tubaste tööde kittel, naiste tööpüksid ja pluus, töökleit, valge põll ning kirju põll. Meeste riietest: meeste tööülikond ja tööpüksid ning pluus, lühikesed püksid ühes varrukate sargiga. Raamatus antakse näpunäiteid vihmakuue, kinnaste ning tuisutorbiku valmistamiseks. Juhitakse tähelepanu häadele tööjalanõudele ning soojale lambanahksele kasukale kui tööriidele.

Milleks vajavad maanoored tööriideid? Kuhu panna kantud peo- ja pühapävariided, kui need oma otstarvet enam ei täida? Need on küsimused, mis võivad esile kerkida ja vajavad lähemat selgitamist.

Esimese küsimuse lahendamine muutub märksa kergemaks, kui meenutame elust nähtud pilte. Armetu näeb välja kantud ning määrdunud peokleidis kartulivõtja või lehmälüpsja. Inetu on narmendavas villases vammuses puuvedaja või heinahanguja. (Kaastunne täidab südant, kui vaadelda nurmel kuumuse käes ägavat niitjat, kellel jalas kaks paari pükse ja ühed neist veel villased. Sääl sõidab peretütar turule vihmast märg ja lõdisev, temal ei ole vihmakuube. Miks peab umbrohu kitkuja ikka ja ikka käega silme eest kõrvaldama juuksesalke, kus on tema peak või rätt?

Niisuguses ebaotstarbekohases riietuses töötaja tundub kuidagi ärakulununa ja luitu-

nuna. Loomulikult ei saa säärase riietusega inimesel olla väärikuse ja enesest lugupidamistunnet. Määrdunud, katkenud ja ebasobiv riietus alavääristab töötajat kui ka tööd, mida tehakse.

Maanoor tahab olla kõigiti väärikas ja enesekindel, millele aitab väga palju kaasa vastav töörietus. Seepärast maanoored riietuvad töö kohaselt ja sääljuures korralikult, olles teadlikud, et vastav riietus soodustab suurel määral kehalise töö tulemusi, niihästi kodu- kui ka põllumajanduses. Mõlemil nimetatud aladel on väga mitmekesiseid töid, seepärast on tööriiete raamatus toodud ka väga mitmesuguseid tööriideid, milledest võib valida vajalikke.

Teinegi küsimus on lahendatav. Võtame näiteks säärase juhuse, kus kleidi selg on rebenenud kitsa lõike tõttu, või kus kleit on varrukate alt higist rikutud. Ostes juure veidi sobivat riiet, saadakse veel üsna kena kleit. Õhemast ja heledamast kandmiskõlbmatust kleidist saab pluusi. Säärastest kleitidest saab vähemale õele kleidi või vennale püksid ja pluusi. Meeste ülikonnast saab seeliku või poisikese ülikonna.

Tööriiete materjal.

Otstarbekohasele tööriidele on tarvis leida vastav materjal, mis peab olema: 1) kergesti pestav, 2) vastupidav, 3) värvikindel. Sääraseks materjaliks on takune, linane ning puuvillane. Meie taludes leidub küllalt takku ning lina ja osatakse sellest valmistada vastavat riiet. Puuvillane täidab küllaltki oma ülesannet, kuid puuvillast ostes läheb hulk raha riigist välja, mis kahjustab meie rahvamajandust. Tööriide materjal ei või olla pikkade lõngajooksudega, sest lõngad jäävad kergesti kuhugi otsa kinni ja kisutakse katki või riide pääle aasa.

Tööriiete värv.

Tööriideid tuleb sageli pesta, seepärast peavad tööriiete värvid olema pesu- ja päi-

*Töölilcondi
maanoortele.*

kesekindlad. Osa tööriideid tingivad oma värvi tööülesannetest, kuna teist osa võib valida maitse ning sobivuse kohaselt. Nii peavad lüpsikittel ja rätt olema ilmtingimata valged. Laudas puhastus- ning korraldustööde juures võib kanda tumedat kitlit, nagu halli, pruuni või sinist ehk vastavat ruudulist. Tubaste tööde juures kantakse heledamaruudulist, joonelist või ühevärvilist kitlit või põlle. Olen näinud väga kauneid kitleid omakootud linasest riidest. Riie oli ruuduline, värvideks ühel helesinine, pruun ning valge, teisel heleroheline, telliskivipunane ja valge.

Tööriiete juures saab väga palju rõhku panna värvide kooskõlale, valides seeliku või tööpükste juure sobiva pluusi, kitli juure räti või peaku. Väga palju aitab ilulisest küljest kaasa põllele valitud sobiv värviline kant.

Tööriiete lõige ning mood.

Lõige ning mood peavad olema nii valitud, et riided võimaldavad vajalikke liigutusi ning annavad kehale vajalikku katet. Töötamisel on südame ja kopsude tegevus raskendatud ja kiirendatud ning seepärast peavad riided olema parasjagu avarad ja ei või kusagilt pigistada. Selleks peavad riiete kinnituskohad, nagu varruka ja püksisäärte

otsad, kaelus ja vöö olema küllalt avarad ja suuremate pingutusteta järele andma.

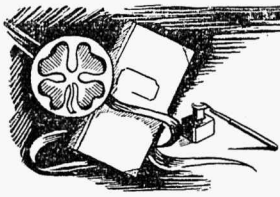
Pükste ja põlledel õlapaelad kinnitatakse nii, et nad ei suru ja ei lange õlalt maha. Seejuures peavad tööriided olema küllalt nägusad ning kehale hästi sobima.

Tööriiete ilu seisabki sobivas materjalis, lihtsas moes ning kehale hästi sobivuses. Tööriiete juures on ülearused ning raskendavad riiete korrashoidu pesemisel ja triikimisel ning rullimisel igasugused laiendid, üleliigsed voldid, ilunööbid, pitsid jne.

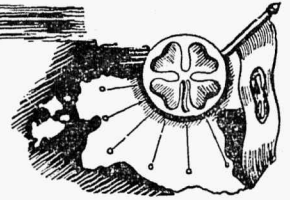
Tööriiete korrashoid.

Tööriided puutuvad töötamisel kokku mustusega ning kehast eristava higiga. Seepärast määrduvad tööriided ning nõuavad sagedast pesemist. Tööriided peavad olema alati terved, seepärast parandatakse kohe rebenenud ja kulunud kohad, sest seda vähem on tööd ning riided ise näivad nägusamad.

Maanoorte ülesanne on käesoleval talvel tööriiete raamatu abil muretseda endale ja teistele kodustele nägus ja otstarbekohane tööriietus. See on suur ja tunnustatav töö!

ORGANISEERITUD NOORED

Maanoorte juhtide õppepäevad Tartus.

„Vanemuise“ kontsertsaalis peetud Tartumaa maanoorte juhtide õppepäevadest võttis osa üle 120-ne maanoortepäev algas ühislauluga „Oh võtkem jumalat“.

Tartumaa maanoorte vanema H. Lauri ilmumine võeti vastu koosolijate poolt püsti seistes ja aplausiga. Maavanem ütles tervitusi Tartu Maavalitsuse ja Tartumaa Maanoorte Ühenduse poolt. Ta tähendas, et need päevad on toonud Tartu igal aastal rohkesti maanoorte juhte. Töös on võimalik saavutada tõhusaid tulemusi, kui on häid juhte — maanoortel on neid. Edasi siirdus kõneleja meie sise- ja välispoliitiliste sündmuste selgitamisele. Ettekanne lõppes hümniga. Tervitusi Tartumaa ja Tartu Linna Koolivalitsuse nimel ütles koolide inspektor A. Kurvits, tähendades, et maanoortel on täita noorte organisatsioonide peres

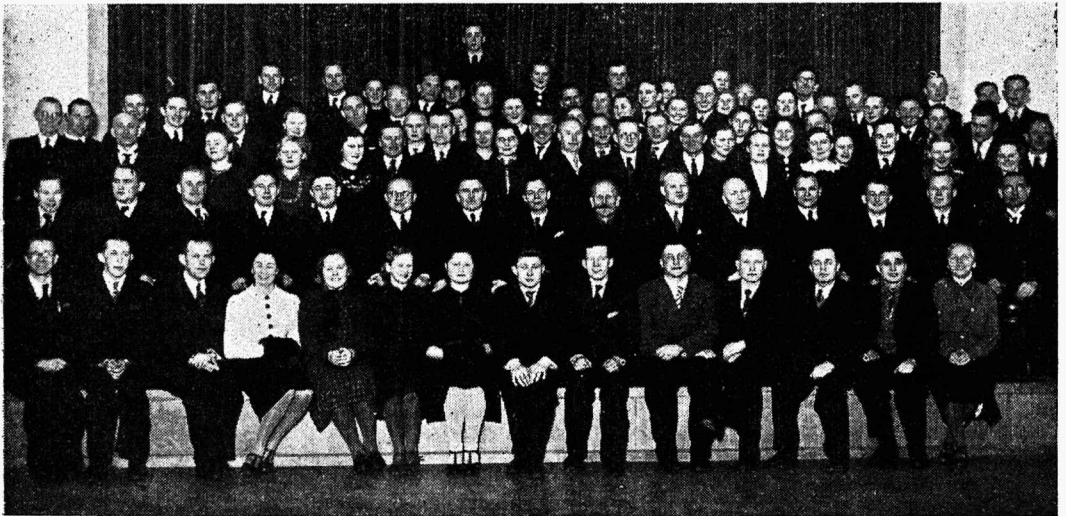
suur ülesanne. Järgmisena kõneles Põllutöököja pääsekreter J. Tõrmaküla maanoorte juhtide lähematest ja kaugematest ülesannetest.

Järgnevalt otsustati saata tervitustelegrammid Vabariigi Presidendile. Sõjavägede Ülemjuhatajale, Peaministrile, Üleriiklikule Maanoorte Vanemale ja Haridusministrile.

Järgnevalt refereerisid: instruktor H. Saar, Põllutöököja maanoorte sekretär R. Paganant, toimetaja E. Looga, „Taluperenaise“ toimetaja Liis Käbin, Jõgeva konvendi noortevanem E. Aru ja konsulent A. Lange.

Õppepäevade üldjuhiks oli Vasula Kodunduskooli juhataja J. Valvere.

Õppepäevadest osavõtjatele demonstreeriti kitsasfilmi Tartumaa noorte tegevusest, kuna õhtul külastati „Vanemuises“ teatrietendust.

Maanoorte juhtide õppepäevadest osavõtjad Tartus.

Karskuskünnädal - klubide künnädalaks.

Üleriiklik karskuskünnädal korraldatakse tänavu 27. jaanuarist 4. veebruarini. Kuna alkoholiüksimuse lahendus on seotud suurel määral ka vaba aja otstarbekohase veetmisega, siis sisustatakse tänavune karskuskünnädal klubide küsimusega. Selleks kirjastati Eesti Karskusliidu poolt vastav brošüür, mis sisaldab järgmised kirjutused:

1. Kas on meil tarvidust klubilise tegevuse järele? Maanoorte nõunik agr. E. Nugis.

2. Klubilise tegevuse õiguslikest alustest. Haridusministeeriumi vabahariduse nõunik A. Leinjärvi.

3. Kuidas korraldada klubilist tegevust? E. Karskusliidu instruktor L. Illisson.

4. Klubi seltskondliku kasvatajana. Maanaiste Keskseltsi esinaine L. Käbin.

5. Klubi vabaharidustöö vahendina. Haridusliidu pääsekretär P. Vahi.

6. Klubiline tegevus ja noorsugu. Ülemaal. Eesti Noorsoo Ühenduse pääsekr. A. Meikop.

7. Klubiline tegevus alkoholvastase võitluse seisukohalt. E. Karskusliidu pääsekretär E. Kubjas.

Brošüür saadetakse E. Haridusliidu, Maanaiste Keskseltsi, ÜENÜ, Ülemaal. Maanoorte Ühenduse ja E. Karskusliidu poolt nende allorgidele kätte. Teised, kes soovivad brošüüri saada, võivad seda tellida E. Karskusliidult Tartus, 20 senti üks. (võib tasuda postmarkidega). Brošüüriiga koos saadetakse ka üldised juhtnöörid ja E. Karskusliidu läkitus koosolekuil ette lugemiseks. Soovijad võivad rahvakoosolekutel ühislaulu korraldamiseks tellida E. Karskusliidult ka laulu lehti, mis sisaldavad 10 isamaalist ja muusisulist üldtuttavat laulu, hinnaga 2 senti leht. Kõnelejaid on võimalik saada piiratud määral.

Karskuskünnädala koosolekuil ja nõupidamistel tuleks kõigepäält selgitada klubide küsimust brošüüris leiduvate materjalide põhjal ja astuda võimaluse korral algatavaid samme klubilise tegevuse korraldamiseks kohapääl.

Karskuskünnädala sisu eest algkoolides on hoolitsenud E. Õpetajate Liidu karskuskasvatustoimkond. Kirikuid palutakse korraldada karskussisulisi jumalateenistusi kas 28. jaan. või 4. veebruaril.

Karskuskünnädala avaõhtu, mis ka raadios üle kantakse, on 27. jaan. Andmed selle täpse aja kui ka muude raadioülekannete kohta leiduvad raadiokavadest.

Kirju rida.

Maanoorte juhtide kursus Iisakus.

Iisaku konvendi Maanoorte Ühenduse korraldusel toimus Iisakus Täriveri vallamajas konvendi piirkonnaline maanoorte juhtide kursus. Kursusest võtsid osa kõigi konvendi piirkonnas asuvate maanoorte ringide tegelikud juhid, arvult 18. Kahe päeva kestel pee-

ti 6 loengut, milledes anti juhiseid üldiseks noorte organiseerimiseks ja talvise töö korraldamiseks. Pääle loengute teostati ka 8 tunni jooksul organiseerimistõõsse puutuvaid praktilisi harjutusi ja töid. Nii ilmus kursustlaste poolt toimetatud shapirograafil paljundatud kursuse ajakiri, korraldati õppetstarbel rida võistlusi, peeti näitlik huviohtu jne.

Loengutega esines instr. E. Kello ja konsul. R. Kiiver.

Saaremaa maanoored korraldavad killapeo.

Kihelkonna konvendi maanoorte juhtkonna nõupidamisel otsustati 2. juunil korraldada Kihelkonnal maanoorte killapidustused. Pidustuste eelpäeval toimuvad näitetööd ja võistlused, kuna killapidustustel tulevad ettekandmisele vanad rahvamängud ja -tantsud, vanade rahvapillimeeste ja külalauljate kaasgevusel.

Tallinna Maanoorterling põllumeeste konvendi juure.

Tallinna Maanoorterling, kes senini tegutses Eesti Põllu- ja Kodumajanduslike Kutsekoolide Lõpetanute Seltsi juures, otsustas oma üldkoosolekul edaspidi jääda tegutsema Tallinna Põllumeeste konvendi juure. Tallinna Maanoorterling on oma ümber koondanud arvuka maalt linna siirdunud noortepere, kus üks kord künnädalal koos käies korraldatakse referaatõhtuid, harrastatakse näitekunsti ja rahvatantsu. Ringivanemaks on maanoorte sekretär R. Paglant ning esimeheks A. Ränni.

Kanepi konvent sai noortevanema.

Kanepi konvendis on senini organiseeritud 7 maanoorterlingi, ning nüüd on Üleriikliku Maanoorte Vanema poolt määratud konvendi maanoortevanemaks Elmar Saag.

Neli aastat tööd Kärevere Maanoorterlingis.

Kärevere Maanoorterling on üks paremaid Tartumaal, kus erilist tähelepanu on pühendatud ringi liikmete oskusvõimete välja arendamisele. Ring on võistlustel esinedes nelja aasta kestel saanud 23 auhinda 250-ne krooni väärtuses, ning samuti on edukalt esinetud näitustel. Ringi juhatusse kuulub E. Mutso, H. Sepp, E. Kuk ja L. Ruus. Kärevere Maanoorterlingi vanemaks on Heldur Kruus, kes esimestel maanoorte suvipäevadel Jänedal tuli üleriigiliseks maanoorte kõnemeistriks.

Erastvere Maanoorterling sai lipu.

Kanepi konvendis töötava Erastvere Maanoorterlingi lipu õnnistamine kujunes ümbruskonnale meeleolukaks kokkutulekuks ja peoks. Lipu õnnistas Kanepi õpetaja M. Heina, kuna aktusekõne pidas L. Leis, lüües

Iisaku konvendi maanoorte juhtide kursusest osavõtjad seinalehte valmistamas.

lipuvardasse ka Võru maavanema A. Kohveri naela. Naelu löid ja tervitusi ütlesid veel Kanepi vallavalitsuse, konvendi ja seltskondlike organisatsioonide esindajad, kuna kirjalikult saatis tervitusi Karste Maanoorterit. Lõppsõna ütles aktusel ringivanem õpetaja R. Oja. Õhtul oli pidu, kus pääle laulude ja deklamatsioonide esitati hoogsaid rahvatantse prl. Hõraku juhatusel.

Jõuluõhtul selgusid Vastseliinas kirjatööde meistrid.

Vastseliina Maanoorterit jõuluõhtusel koosviibimisel avati kirjatööde võistluse ümberikud, kus selgus, et esimese auhinna on saanud kirjatööde võistlusel P. Soesoo ja L. Niilus, I-b auhinna K. Bendi ning teise auhinna E. Soesoo ja L. Jallai. Külalistena võttis jõuluõhtust osa ja tõi tervitusi Mauri Maanoorterit esimees A. Agar ja Piusa ringivanem A. Tammesalu.

Kihelkonna maanoored austasid töökangelasi.

Kihelkonna konvendi premeeritud põllutöölised A. Kallas, M. Adler, M. Pankrot ja T. Kuivjõe said Põllutöökoja poolt määratud preemiad à 60 krooni kätte Kihelkonna konvendi maanoortepäeval. Samas sai ka auhindu konvendi maanoorte lüpsimeister Saale Rammus, künnimeister Vold. Varik, kartulikooremise-meister Hilda Meius ja kõnemeister Ilmar Jõgel.

Tubli maanoorte näitetrupp Soldinas.

Soldina Maanoorterit näitetrupi ümber on koondunud 30 asjaarmastajat näitlejat, kes oma esinemisega kohapääl võitnud suurt poolehoidu. Külaskäike kavatsetakse teha ka väljaspoole, esialgul Auverre ja Eesti-Ingerisse. Näitetrupi juhiks on R. Männik ja üheks silmapaistvaks näitlejaks prl. Põldoja, kes varemini esinenud Narva teater „Võitlejas“.

Õnnestunud maanoorte-juhtide õppepäevad Vastseliinas.

Vastseliina konvendi Maanoorte Ühenduse korraldusel toimusid 3.—5. jaanuaril Vastseliinas konvendi maanoorte-juhtide õppepäevad, millistest külmadele ilmadele vaatamata võttis osa esindajaid konvendi piirkonnas töötavaist kaugemaistki maanoorteritidest. Külalistena Põllutöökoja poolt võttis õppepäevadest osa nõunik E. Nugis ja pr. H. Paglant. Maanoortenõunik E. Nugis oma ettekandes selgitas maanoorteritit töökava koostamist, samuti ka meelelahutuse osa korraldamist maanoorteritit, kuna pr. Paglant kõneles otstarbekohasest tööriivast ja tütarlaste töödest maanoorteritit. Õppepäevadest võttis osa ja esines ettekannetega veel Vastseliina maatulunduskonsulent A. Tammesalu, maanoorte instruktör E. Piir, konvendi maanoortevanem A. Tamberg, J. Sibulj. t.

Sümbol-märgid Jõgisoo maanoortele.

Jõgisoo Maanoortering korraldas piduliku aktuse, kus kõnelesid ringivanem H. Salumets ja Läänemaa maanoorte instruktor J. Toomiste. Aktusel anti üle töövõistluste diplomid ja aktiivsed liikmed said maanoorteliikumise sümbolmärgid. Märkide saajaiks osutusid H. Piiraja, L. Palu, S. Kellermann, J. Tuisk, K. Piiraja ja H. Meier. Jõgisoo Maanoorteringi uueks esimeheks on K. Piiraja.

Õppepäev Kuressaare konvendi maanoortele.

Kuressaare Konvendi Maanoorte Ühendus korraldas 3. dets. õppepäeva, millest võttis osa tegelasi 7 maanoorteringist. Õppepäeval esinesid sõnavõttudega Saaremaa Maanoortevanem H. Otstavel, maakonsulent A. Kaal ja maanoorte instruktor O. Kolk. Organisatsioonide tegevuspraktika omamiseks rakendati noored isetegevusse, kus valmistati ette kursuste, jõuluõhtute ja õppereiside kavu ning prooviti koosoleku juhatamist ja protokollimist. Edaspidi otsustati korraldada veel õppepäevi karjastõda eelarve koostamiseks maanoortele ja talupidajale.

Kuusalu maanoorte tegelased olid kursusel.

25. ja 26. novembril toimus Kolgakülas Kuusalu konvendipiirkonnaline maanoorte tegelaste kursus, millest võttis osa 30 maanoort Kuusalu konvendi maanoorteringidest. Kursusel esinesid ettekannetega pr. H. Paganant — käitumise ja rõivastusküsimuste üle, konsulent A. Paas kõneles maanoorte organisatsioonist ning ringivanema ja juhatuse ülesandest ja maanoorte instruktor M. Kala käsitas maanoorteringide töökorraldust talvel. Tublisti lauldi meeleolukaid ühislaule ja õpiti rahvatantse instruktor V. Tammekuru juhatusel.

Piirsalu maanoorte austavad C. R. Jakobsoni.

Läänemaal töötav Piirsalu Maanoortering on asutatud alles mõõdunud sügisel, kuid selle lähikese tegevusaja jooksul jõudnud enda ümber koondada rohkesti kohapäälseid noori. Viimasel üldkoosolekul otsustati tegevuskavasse võtta referaat- ja vaidluskoosolekud ringi liikmeid, samuti ühise algatusena eesti põllumeeste suurjuhi C. R. Jakobsoni mälestusaktuse, puutöö ja aiatöö kursuste korraldamine.

Jõhvi konvendi Maanoorte Ühendus pidas koosoleku.

Jõhvi Konvendi Maanoorte Ühendus pidas oma täiskogu koosoleku, millest võttis osa esinajaid kõikidest Jõhvi konvendi maanoorteringidest. Koosolekul valiti Konvendi Maanoorte Ühenduse juhatus, kooseisus A. Leitsmaa, L. Niinepuu, K. Parve, A. Puu ja H. Telling. Konvendipiirkonnaline talvapäev otsustati korraldada Jõhvis 21. jaanuaril, kus kaas suusavõistlused, aktus ja pidu.

Pärnumaa Maanoortevanem kõneles Laiksaare Maanoorteringis.

Laiksaare Maanoortering korraldas 3. dets. Massiaru koolimajas aktuse ja peo, kus pikema sõnavõttuga esines ka Pärnumaa Maanoortevanem J. Looväli.

Vastsemõisa-Kildu Maanoortering ühines Lemmakõnnu Maanoorteringiga.

Vastsemõisas toimus Vastsemõisa-Kildu ja Lemmakõnnu maanoorteringide ühine koosolek, kus leiti, et kahe samasihilise organisatsiooni olemasolu ühe keskuse ümber pole tarvilik ja otsustati edaspidi tegutsema jääda ühe Vastsemõisa Maanoorteringina. Uude juhatusse valiti J. Jürisoo, Kaher, Riisenberg ja Leivits. Ringi juure asutati keelpillide, male ja rahvatantsu rühmad ja võeti talvisesse töökavasse töökoosolekute, kirjandusõhtute ja vaidluskoosolekute korraldamine.

Uus juhatus Keila Maanoorteringile.

Keila põllunduskooli juures töötava maanoorteringi üldkoosolekul esinesid sõnavõttudega koolijuhataja J. Leedu ja konsulent L. Rentnik. Uude juhatusse valiti K. Kesa, V. Kaare, E. Alter, E. Tõnismäe ja E. Vaolaid.

Tumala Maanoortering 10-aastane.

Saaremaal töötav Tumala Maanoortering pühitses hiljuti oma tegevuse kümnendat aastapäeva. Tegevus-ülevaates esitas ringivanem A. Ratas sepp üksikuid juhtumeid ringi tegevuskroonikast, kusjuures asutamisel oli märgitud, et „kui 13 noort asutasid „Kägi“ talus maanoorteringi, seisid suurem osa väljas ja kahtles“. Praeguse Saaremaa maavanema H. Otstaveli poolt asutatud ring sai aga peagi jalad alla ja on seni teinud tublit tööd praktilisel kui ka vabahariiduslikul alal. Pidulikul aktusel kõneles Saaremaa maavanem H. Otstavel ja tervitusi öeldi mitmete tegelaste ja asutuste poolt. Meeleolukalt aktuselt saadeti Vabariigi Presidendile tervitustelegramm.

Antslas oli konvendi-piirkonnaline kursus.

13.—14. jaanuaril toimus Antslas konvendipiirkonnaline maanoorte tegelaste kursus, kuhu oli osavõtjaid tulnud kõikidest Antsla konvendi maanoorteringidest. Maanoorteringi juhtimisest ja töökorraldusest kõneles Põlütöökoja maanoortenõunik E. Nugis, kuna maanoorte kodumajandusnõunik pr. H. Paganant käsitles tööriivaste ja tütarlaste tööküsimusi maanoorteringis. Näitliku maanoorteringi töökoosoleku organiseeris maanoorte instruktor E. Piir ja ettekannetega esines veel konsulent M. Volt ning konvendi noortevanem A. Kaar.

KIRJAVAHETUS

Kaasnoortega kirjavahetust soovivad.

Virumaalt:

„Reet Major“, Nurmetu, Assamalla p.-ag.
„Liina“ Assamalla p.-ag.
„Reet Urb“, Piilse k., Viru-Maidla p.-ag.
Erna Kase, Piilse k., Viru-Maidla p.-ag.
Endla Raaga, Oandu, Viru-Maidla p.-ag.
„Rutti Vare“, Unukse kt., Kalvi p.-ag.
„Maret Järve“, Unukse kt., Kalvi p.-ag.
„Tiiu Oja“, Unukse kt., Kalvi p.-ag.
„Helle Laid“, Mahu algkool, Kalvi p.-ag.
„Ülo Jürgenson“, Oandu pk. 2, Viru-Maidla p.-ag.

Järvamaalt:

„Püve Peeter“, Huuksi riigimõis, Koigi p.-ag.
„Kõster“, Mardivälja era kk., Koigi p.-ag.
„Kellamees“, Mardivälja era kk., Koigi p.-ag.
Kännujuur Villem“, Mardivälja era kk., Koigi p.-ag.
„Värdinant“, Mardivälja era kk., Koigi p.-ag.
„Tiiu“, Vallamaja pk. 15, Koigi.

Harjumaalt:

Aino Virgebau, Haljava algk., Raasiku.
Valdo Põldver, Raasiku Majandusüh., Raasiku.
Vello Põldver, Raasiku Majandusüh., Raasiku.
Roode Kõiv, Raasiku.
Evald Kõiv, Raasiku.
Kalju Sepp, Raasiku.
Endel Salundi, Haljava kt., Raasiku.
Enn Pajula, Haljava kt., Raasiku.
Heino Virgebau, Haljava kt., Raasiku.

Läänemaalt:

Lehtlaan“ Heino, Vängla pt., Vigala vaksal.
„Laane“ Ülo, Vängla pt., Vigala vaksal.
„Tehnik“ Vello, Vängla pt., Vigala vaksal.
„Lullj Liisu“, Oonga pt., Martna p.-ag.
„Kroonu Onu“, Oonga pt., Martna p.-ag.

„Ants Varesejalg“, Oonga pt., Martna p.-ag.
„Pattenson“, Oonga pt., Martna p.-ag.

Saaremaalt:

Barbara Mägiste, Luhtse pk., Mustjala.
Elise Toomsalu, Luhtse pk., Mustjala.
Malve Karilaid, Luhtse pk., Mustjala.
Lisette Laanemägi, Luhtse pk., Mustjala.
Elo Kaasik, Luhtse pk., Mustjala.
Aino Vara, Luhtse pk., Mustjala.
Gunilde Alt, Luhtse pk., Mustjala.
Amandus Tisler, Luhtse pk., Mustjala.
Arli Heinmets, Luhtse pk., Mustjala.
Helju Randla, Luhtse pk., Mustjala.
Milvi Soosaar, Luhtse pk., Mustjala.
Ursula Salumäe, Luhtse pk., Mustjala.
Lea Talvik, Luhtse pk., Mustjala.
Liilian Kasemets, Luhtse pk., Mustjala.

Pärnumaalt:

„Leida“, Uduvere kodum. kool, P.-Jakobi.
„Juta Nurr“, Uduvere kodum. kool, P.-Jakobi.
„Väike Lõoke“, Uduvere kodum. kool, P.-Jakobi.
„Mai Öö“, Uduvere kodum. kool, P.-Jakobi.

Viljandimaalt:

„Keskusaare Kusta“, Võisiku Kaavere pk. 6.
„Kapsaare Karla“, Võisiku Kaavere, pk. 21.

Tartumaalt:

„Lore“, Koogi as., Saadjärve.
„Mare“, Koogi as., Saadjärve.
„Ets“, Koogi as., Saadjärve.
Herman Aidla, Ahja vallam. pk. 12.
Ernst Mutso (19 a.), Ehamaa p.-ag, pk. 19.
Heino Kuk (18 a.), Ehamaa p.-ag.

Võrumaalt:

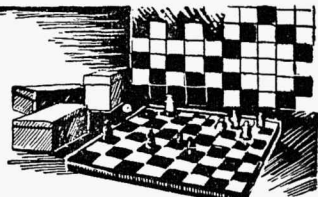
Leo Sarapuu, Kurenurme p.-ag.
„Palumetsa Kalev“, Kurenurme p.-ag.

Valgamaalt:

Amanda Aas, Visela pk. 13, Restu p.-ag.

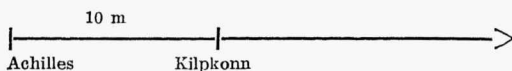

AJAVIIDE

Achilles ja kilpkonn.

Achilles ja kilpkonn alustavad võidujooksu. Achilles jookseb 10 korda kiiremini kui kilpkonn, seepärast lubatakse stardi algul kilpkonnale 10 meetrit edumaad, nagu näha juuresoleval skeemil.

Nüüd väidetakse, et Achilles ei saa kunagi kilpkonna kätte. Seda tõestatakse järgmiselt. Kui Achilles on joosnud 10 m ja saabunud kilpkonna stardikohale, siis on kilpkonn juba $\frac{1}{10}$ Achillese poolt kaetud maast edasi jõudnud, s. o. 1 m (selguse mõttes joonistage skeemile). Kui Achilles on joosnud ühe meetri, siis on kilpkonn jälle $\frac{1}{10}$ meetrit edasi jõudnud jne. Nii jääb küll vahemaa vähemaks, kuid päris kätte ei saa Achilles kilpkonna kunagi, sest see on ikka $\frac{1}{10}$ sellest maast, mis Achilles jookseb temast eespool.

Achillese ja kilpkonna lugu kuulub n.n. sofismide hulka.

Sofistideks kutsutakse neid mõttetarku või kõnemehi, kes tegutsesid Vanas-Kreekas V ja IV sajandil enne Kristust. Nemad arendasid vaidluskunsti väga kõrge tasemeni. Säljuures leutasid nad huvitavaid väär- ja pettejäreldusi (sofismid), mis on veel tänapäevalgi huvipakkuvad. Järgnevas vaatleme neist veel mõningaid.

Krokodill.

Ema oli lapsega jõe ääres. Korraga tuli pilliroost krokodill, haaras kaldalt mängiva lapse ja ujus temaga vette. Ema palus krokodillilt last tagasi. Krokodill vastas: „Kui sa ütled õieti ära, mis ma lapsega teen, siis ma annan lapse tagasi.“

Ema mõtles veidi aega ja ütles: „Sa ei anna mulle last tagasi.“ Krokodill vastas: „Kui ma sulle lapse tagasi annaksin, siis oleksid sa valesti ütelnud, seepärast ei anna ma sulle last üldse tagasi.“

Ema vastas: „Sa pead lapse igal juhul tagasi andma, sest kui sa last tagasi ei anna, siis ma olen õieti ütelnud ja sa pead meie kokkuleppe kohaselt lapse tagasi andma.“

Õpetaja ja õpilase protsess.

Üks vanaaja seadusetundja võttis endale õpilase. Kaup tehti niisugune, et õpilane maksab õpetamise tasu siis, kui ta võidab oma esimese protsessi.

Kui õpilane juba küllalt kaua oli õppinud, hakkas õpetaja temalt tasu nõudma. Kuna õpilane polnud maksimisega nõus, siis esitas õpetaja tema vastu kohtus nõudmise.

Kui nõudja ja kostja kohtuniku ette kutsuti, ütles õpetaja õpilasele nii: „Sa pead tasu mulle igal juhul maksuma, sest kui kohus tasu välja mõistab, pead sa mulle maksuma kohtuotsuse põhjal, kui aga kohus õiguse sinule annab, siis pead sa maksuma meie lepingu põhjal.“

Õpilane vastas: „Ma ei ole kohustatud sulle ühelgi juhul tasu maksuma, sest kui kohus mulle õiguse annab, siis ei maksa ma kohtuotsuse põhjal. Kui ma aga peaksin protsessi kaotama, siis ei maksa ma meie lepingu põhjal.“

Mis pidi vaene kohtunik tegema? Ei olnud targemat nõu kui protsess edasi lükata määramata ajani.

Mitu puud moodustavad metsa.

Küsi kelleltki, et mitu puud peab vähemalt koos olema, et seda puude kogu võiks metsaks nimetada. Harilikult kujuneb sellest umbes järgmine kahekõne:

„Kas 500 puud on mets?“

„Kindlasti on.“

„Kas 50 puud on mets?“

„Ei ole.“

„Kas 100 puud on mets?“

„Ja.“

„Kas 90 puud on mets.“

Siin harilikult katkeb vastaja kannatus, sest teda püütakse viia olukorrani, kus ta näiteks, ütleks, et 95 puud on mets, aga 94 puud ei ole mets.

Analoogiliselt võib küsida:

„Mitu viljatera peab olema koos, et seda võiks hunnikuks nimetada?“

Mitu juuksekarva peab kellelgi päast puuduma, et teda võiks paljaspääks nimetada?“

Toimetuse ja talituse: Tallinn, Pikk tänav 42. Telefon 484-84. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. Tellimise hind: aastas kr. 1.50; $\frac{1}{2}$ a. kr. —.80. Üksiknumber 20 s. Vastutav ja päätoimetaja I. Tõrmaküla, tegevtoimetaja agr. E. Nugis.

*T*äna s i d a t o i m e t u s i *ära viska homse varna!*

Tellige „Tõusev Noorus” enne 15. veebruari, siis on Teil võiduvõimalus ajakirja toimetuse poolt välja pandud auhindadele. Lõplik auhindade nimekiri on järgmine:

1) Maanoorteringid, kes on vastu võtnud üle 20 „Tõusev Nooruse” aastatellimise ning tellimisrahad ära saatnud hiljemalt 15. veebruariks s. a. võivad võita

MOODSA RAAMATUKAPI

mille väärtus 100 krooni.

2) Üle riigi kuni 15. veebruarini kõige enam tellimisi vastu võtnud maanoorteringile antakse kindel preemia

ILUKÖITES KÜLALISTERAAMAT

3) Kõigil neil isikuil, kes on tellinud „Tõusev Nooruse” 1940. aastaks ja kelle tellimised on saabunud talitusele hiljemini 15. veebruariks on võimalik võita:

a) **JALGRATAS**

mis on välja pandud ETK poolt eriauhinnana tema omatoodangust. (Kui võitjaks osutub poiss, siis antakse meesterahva-, kui tütarlaps, siis naisterahva jalgratas.)

b) **FOTOAPARAAT**

c) **KOHVISERVIIS 6 ISIKULE**

„Tõusev Nooruse” tellimishind on: aastas Kr. 2.—, poolaastas Kr. 1.10, üksiknumber 20 senti.

„TÕUSEV NOORUS”,

Pikk 42, Tallinn.

Tulevikule elatakse mitmeti, kuid ikkagi püüga, et see võimalikult helgem ja ilusam oleks.

Ja helge ja ilus on kahtlemata selle tulevik, kes oma eluaskeldusis pole unustanud sooritamast ka elukindlustust

ÜHISTEGELIKUS
KINDLUSTUSSELTSIS „EESTI”

Soovitame kõigile

IGNAS TÕRMAKÜLA RAAMATUT

EESTI MAANOORTE IDEAALID JA ORGANISATSIOON

Selles raamatus käsitletakse eesti maanoorteliikumise ideoloogiat, maanoortejuhtide ülesandeid ja maanoorte organisatsiooni kõigi astmete tegevust.

Lisana on raamatus äratoodud kõik seniilmunud noorsoo-organiseerimisse puutuvad seadused, määrused ja juhendid.

RAAMAT ON 136 LK. HULGA PILTIDEGA RAAMATU HINNAKS ON AINULT 60 SENTI.

Kes saadab Põllutöökojale 65 senti rahas või postmarkides või maksab selle summa Põllutöökoja posti jooksvale arvele nr. 231, sellele saadetakse raamat postiga kätte.

PÕLLUTÖÖKODA PIKK TÄN. NR. 42

TALLINN

Talupidajaile

piimaveokanne,
piimakurne,
kurnavatti

Piimatööstustele

piimatalitusmasinaid,
pakkematerjali,
laboratooriumi tarbeid

müüb minimaalsete vahetalituskuludega

P.K. „VÕIEKSPORT“

TALLINN, S. KARJA 23. KAUB. OSAK. TELEF. 446-06

Hind 20 senti.

Valmistame võist-
lemata häduses
väärtmetallest
auhindu, tarbe-
asju, kingitusese-
meid ja märke